

Model wsparcia studentów z niepełnosprawnościami na Uniwersytecie Warszawskim – główne założenia

Anna Szymańska
Tomasz Nurzyński
Aleksandra Byczek

**MODEL WSPARCIA STUDENTÓW
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM
- GŁÓWNE ZAŁOŻENIA**

Warszawa, 2023

Źródło finansowania: Projekt „Uniwersytet dla wszystkich – level up” współfinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020

UNIwersYTET
DLA WSZYSTKICH

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w projekcie POWR.03.05.00- 00-A067/19-00 „Uniwersytet dla wszystkich – level up”

Redakcja techniczna:

dr Małgorzata Papińska, Agnieszka Świerczyńska

Redakcja językowa:

Małgorzata Żbikowska

© Centrum Wsparcia Dydaktyki Uniwersytetu Warszawskiego

Publikacja przygotowana w ramach prac Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami

Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami

Ul. Dobra 55
00-312 Warszawa
pokój 0.070 parter

tel. 22 55 24 222

fax. 22 55 20 224

e-mail: bon@uw.edu.pl

www.bon.uw.edu.pl

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Charakterystyka zintegrowanego modelu wsparcia studentów z niepełnosprawnościami na UW.....	6
1.1. Definiowanie niepełnosprawności	6
1.2. Funkcjonalna diagnoza potrzeb w kontekście akademickim	7
1.3. Indywidualna organizacja studiów	9
1.4. Model zintegrowanego wsparcia studentów z niepełnosprawnościami	12
2. Program mentoringu akademickiego	16
3. Zasady i granice wsparcia psychologicznego studentów z niepełnosprawnościami.....	20
4. Asystent osoby z niepełnosprawnością – rola i zadania na uczelni wyższej ..	23
4.1. Asystencja osobista – rys historyczny	23
4.2. Model zadaniowy i osobowy.....	25
4.3. Forma zatrudnienia asystenta	31
4.4. Badanie usługi asystenckiej przez studentów UW	32
5. Transport specjalistyczny	34
5.1. Zasady korzystania z transportu specjalistycznego	34
5.2. Transport własny czy zewnętrzny?	38
5.3. Cechy i oznaczenie pojazdu.....	39
5.4. Karta parkingowa	45
6. Model organizacji zajęć sportowych dostosowanych do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami.....	48
Podsumowanie.....	53
Załączniki.....	55

WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie powstało na bazie wieloletniego doświadczenia pracowników Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami (BON), a także opinii studentów i pracowników uczelni. Stanowi ono próbę zdefiniowania granic bezpośredniego wsparcia oraz sposobu na zapewnienie dostępności oferty studiów.

Mając na uwadze długą perspektywę działań Uczelni na rzecz rozwijania dostępności, poczynwszy od roku 1991, kiedy to zostało utworzone stanowisko Pełnomocnika Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych, poprzez utworzenie Biura ds. Osób Niepełnosprawnych oraz przyjęcie przez Uniwersytet Warszawski w 2003 roku Uchwały w sprawie warunków studiowania osób niepełnosprawnych, można stwierdzić, że w wyniku konsekwentnego działania udało się rozwinąć systemową, gwarantowaną procedurami oraz regulacjami prawnymi ofertę wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, a także przygotować dostępną przestrzeń akademicką.

Uchwała nr 156 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 17 grudnia 2003 r., w sprawie warunków studiowania osób niepełnosprawnych w Uniwersytecie Warszawskim

§1

„Uniwersytet Warszawski, zwany dalej Uniwersytetem, podejmuje i będzie podejmować wszelkie działania mające na celu stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych we wszystkich wymiarach życia akademickiego. W szczególności Uniwersytet będzie dążyć do dalszego usuwania barier architektonicznych oraz barier w zakresie dostępu do informacji, a także do podejmowania takich działań organizacyjnych, by - nie zmniejszając wymagań merytorycznych – wyrównywać szanse i możliwości studiowania osobom niepełnosprawnym i przewlekle chorym”.

Wzrost liczby studentów korzystających ze wsparcia przynosił potrzebę wdrażania nowych zarządzeń i regulacji, które gwarantują osobom z niepełnosprawnościami realizację praw i obowiązków na równi z innymi.

Wraz z rozwojem oferty wsparcia pojawiły się rozwiązania, dzięki którym studenci mogą korzystać m.in. z wypożyczalni sprzętu specjalistycznego, wsparcia asystenckiego, tłumaczeń na Polski Język Migowy, zajęć orientacji przestrzennej, transportu dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, adaptacji materiałów dydaktycznych i egzaminów.

Dzięki możliwości realizacji projektu „Uniwersytet dla wszystkich – level up” udało się m. in. wypracować zintegrowany model wsparcia dla studentów ze złożoną sytuacją zdrowotną m.in. wiążącą się ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym ze spektrum autyzmu. Opracowano regulacje wskazujące na procedury zarządzania dostępnością architektoniczną i cyfrową, stworzono nowy regulamin transportowy i katalog dostępnego wsparcia. Wypracowano model organizacji studiów w oparciu o indywidualną analizę potrzeb studenta zakładający wsparcie we wszystkich obszarach wymagających dostosowania, takich jak: wsparcie asystenckie, psychologiczne, technologiczne, infrastrukturalne i mentorskie.

1.

CHARAKTERYSTYKA ZINTEGROWANEGO MODELU WSPARCIA STUDENTÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA UW

1.1. Definiowanie niepełnosprawności

Podczas tworzenia oferty wsparcia edukacyjnego przyjęte zostały założenia definiujące grupę osób mogących skorzystać z rozwiązań wspierających nawiązujące do zapisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. W art. 1 Konwencji wskazuje się na funkcjonalny aspekt trudności osoby z niepełnosprawnością: „Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”¹.

W tym ujęciu odbiorcami dostosowań są wszystkie osoby, które doświadczają wpływu trudności zdrowotnych w procesie studiowania. Analiza każdej sytuacji zdrowotnej na potrzeby zdefiniowania rozwiązań wspierających podczas studiów, nawet w systemowo dostępnej przestrzeni akademickiej, powinna być prowadzona w sposób uwzględniający kontekst zajęć i indywidualny charakter trudności zdrowotnych studenta.

Warto zaznaczyć, że różnorodność potrzeb w zakresie preferencji i stylów uczenia się i przetwarzania informacji jest powodem, dla którego zajęcia dydaktyczne powinny być projektowane w sposób uniwersalny. Tworzenie dostępnej przestrzeni do realizacji studiów i badań naukowych jest wartością, którą powinno się wdrażać we wszystkich obszarach działań uczelni. „Uznając różnorodność ludzkiej kondycji, projektowanie uniwersalne oznacza tworzenie środowisk fizycznych i kulturowych, które umożliwiają

¹ Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/konwencja-onz-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>; (data dostępu 24.04.2023)

podejmowanie codziennych aktywności w poczuciu komfortu i bezpieczeństwa, bez zbędnych przeszkód i ograniczeń². Realizacja idei tak rozumianej dostępności wymaga zaangażowania i współodpowiedzialności całej społeczności akademickiej, w szczególności formalnego zagwarantowania równości praw poprzez stworzenie odpowiednich zapisów w regulaminie studiowania, zarządzeniach, a także podnoszenia świadomości kadry dydaktycznej i administracyjnej. Należy jednak zaznaczyć, że „uniwersalne projektowanie nie dąży do utopijnego celu uwzględnienia wszystkich osób, grup i zbiorowości społecznych w każdej sytuacji. Stanowi ono jedynie dążenie do stworzenia warunków ułatwiających powszechną partycypację społeczną (...). Dlatego zasadne jest postrzeganie projektowania uniwersalnego w kategoriach procesu, prowadzącego do coraz wyższych celów, a nie stanu, jako warunku absolutnego³”.

W modelu przyjętym przez Uniwersytet Warszawski rolę jednostki koordynującej i organizującej usługi zapewniania dostępności, w tym wsparcia studentów z niepełnosprawnościami w procesie studiowania i realizacji badań naukowych pełni centralnie umocowane w strukturze administracyjnej uczelni w ramach Centrum Wsparcia Dydaktyki - Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami (BON).

1.2. Funkcjonalna diagnoza potrzeb w kontekście akademickim

Jednym z zadań BON jest diagnoza funkcjonalnych trudności zdrowotnych studenta, istotnych w kontekście pełnej dostępności realizowanych kursów lub/i prowadzonych badań naukowych. Celem procesu ewaluacji jest wypracowanie pakietu rekomendacji gwarantującego pełnię praw i obowiązków studenckich. Zadanie to wymaga interdyscyplinarnej wiedzy, w tym znajomości technologii asystujących oraz ogromnego doświadczenia ekspertów zaangażowanych w tym procesie (konsultantów, psychologów, specjalistów IT). Proponowane rozwiązania powinny uwzględniać następujące obszary, ściśle łączące się ze studiowaniem lub/i prowadzeniem badań naukowych:

² Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/konwencja-onz-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>, (data dostępu 24.04.2023)

³ Tamże, s.136

1. sposób pracy z tekstem oraz prezentacji wiedzy z uwzględnieniem jego efektywności na gruncie akademickim,
2. sposób komunikacji,
3. istotne elementy kursów, praktyk lub badań, które będą realizowane.

Ogromnie ważna jest ścisła i partnerska współpraca ze studentem, w tym sięgnięcie po technologie wspierające i narzędzia pracy pozwalające sprawnie realizować wymagania na poziomie akademickim.

Na gruncie akademickim niezwykle potrzebny jest **odpowiedni poziom kompetencji i sprawności w korzystaniu z technologii wspierających**, w szczególności przekładający się na sprawność w zakresie zaawansowanej edycji tekstów, korzystania z różnego rodzaju programów i aplikacji. Wiele kursów uniwersyteckich realizowanych jest poprzez różnego rodzaju platformy internetowe, podczas zajęć studenci poznają nowe technologie informacyjne, które zakładają bazowy poziom kompetencji wyjściowych. Rejestracja na zajęcia, jak również składanie wniosków studenckich odbywa się drogą elektroniczną poprzez Uczelniany System Obsługi Studiów (USOS).

Osoba, która nie potrafi wystarczająco efektywnie pracować z różnego typu aplikacjami, będzie potrzebowała dużo więcej czasu na nabycie nowych umiejętności. W optymalnym scenariuszu wdrażania adaptacji zadaniem pracownika BON powinno być wyłącznie wsparcie w korzystaniu z aplikacji uniwersyteckich oraz prezentacja i udostępnienie efektywnych na gruncie akademickim rozwiązań z obszaru technologii asystujących.

Komunikowanie w szerokim znaczeniu oznacza przekazywanie informacji z zachowaniem schematu nadawca-przekaz-odbiorca. Warunkiem efektywnej komunikacji jest wzajemne zrozumienie. Określenie preferowanego przez studenta sposobu komunikacji jest niezbędne dla zapewnienia pełnej dostępności treści zajęć. Sposób komunikacji - rozumiany również jako sposób odbierania informacji - warunkuje rodzaj usługi gwarantujący pełny dostęp do zajęć. Jeśli student deklaruje, że jego narzędziem komunikacji jest Polski Język Migowy (PJM), to udział tłumacza PJM podczas zajęć będzie sposobem na zagwarantowanie dostępności treści zajęć. W sytuacji studentów z niesprawnością słuchu, którzy preferują komunikację w języku polskim, efektywnym rozwiązaniem może być dostosowanie infrastruktury (np. instalacja pętli indukcyjnej) oraz udostępnienie przekazu w formie tekstowej np. przy pomocy asystenta

sporządzającego notatkę w realnym czasie z wykorzystaniem komputera lub/i komunikatora.

Wychodząc z założenia, że wdrażając dostosowania nie obniży się merytorycznego poziomu kursów, w oparciu o zapisane w sylabusie efekty uczenia się, należy we współpracy z wykładowcą prowadzącym kurs zdefiniować nienaruszalne, kluczowe umiejętności, które student powinien osiągnąć w trakcie realizacji poszczególnych zajęć oraz sposób ich weryfikacji. **Świadomość wymagań, od których nie należy odstępować** pozwala realnie ocenić zakres zadań, jakie stoją przed studentem i stanowi punkt wyjścia dla właściwego przygotowania procesu adaptacji.

1.3. Indywidualna organizacja studiów

Zgodnie z Regulaminem studiów UW, jeśli „niepełnosprawność lub choroba studenta ograniczają możliwość jego pełnego uczestnictwa w zajęciach, w tym także możliwość zdawania egzaminów i uzyskiwania zaliczeń, student może wnioskować o przyznanie indywidualnej organizacji studiów”⁴. Zarządzenie nr 170 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 13 sierpnia 2020 r. w sprawie form wsparcia dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami lub chorobami przewlekłymi na Uniwersytecie Warszawskim⁵ wskazuje, że indywidualna organizacja studiów (IOS) polega na:

1. zmianie trybu zdawania egzaminów i uzyskiwania zaliczeń;
2. zmianie sposobu uczestnictwa w zajęciach;
3. zmianie organizacji sesji;
4. zmianie w cyklu kształcenia pozwalającej na indywidualne dostosowanie czasu i sposobu realizacji programu całych studiów.

Realizacja IOS dla osób z niepełnosprawnościami w przeważającej mierze wiąże się z koniecznością znalezienia rozwiązań wspierających proces kształcenia, które byłyby

4 Uchwała Nr 441 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego, <https://Monitor.Uw.Edu.Pl/Lists/Uchway/Attachments/4930/M.2019.186.U.441.Pdf> (data dostępu 30.10.2023)

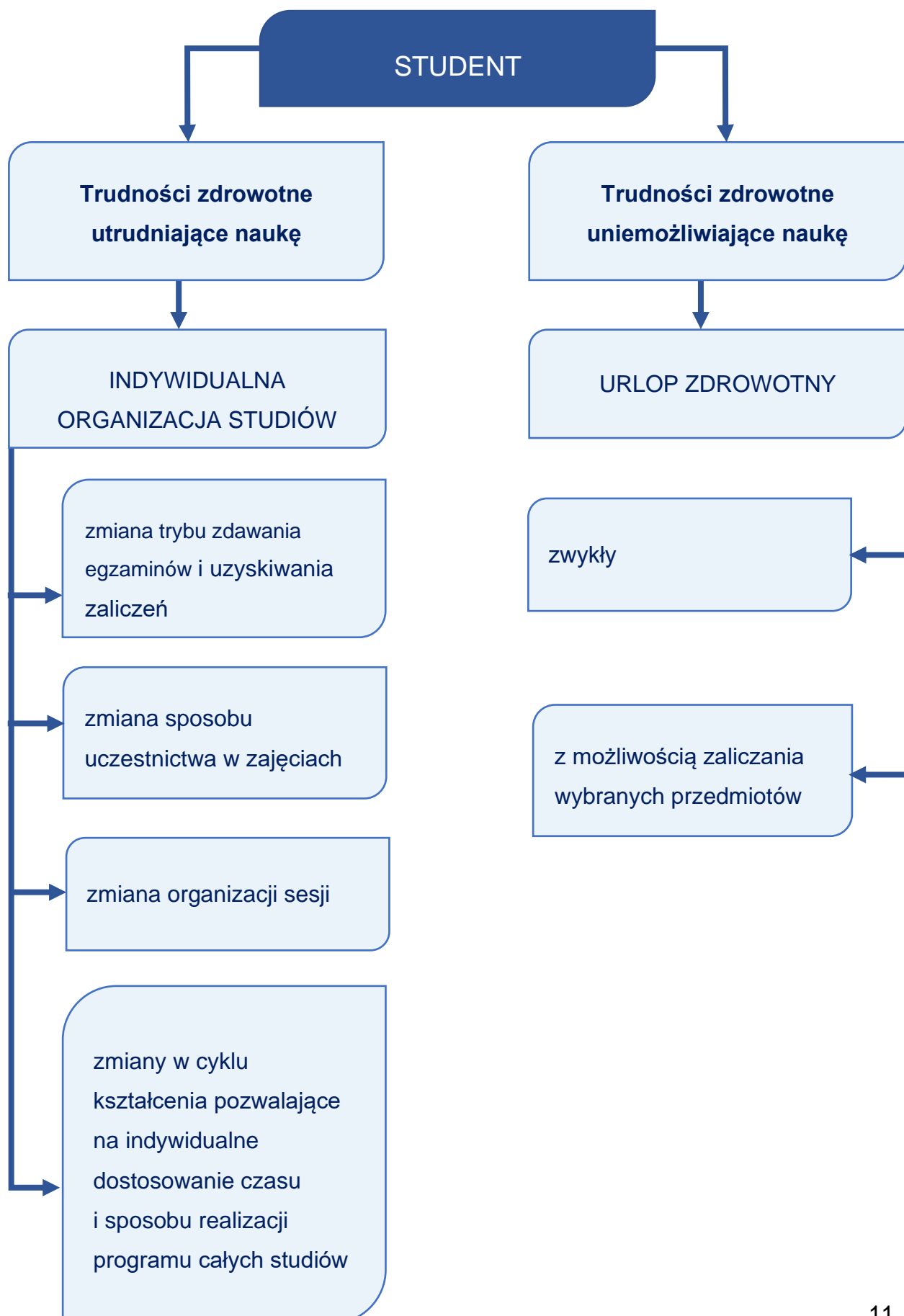
5 Zarządzenie Nr 170 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego, <https://monitor.uw.edu.pl/Lists/Uchway/Attachments/5548/M.2020.345.Zarz.170.pdf> data dostępu 30.10.2023)

dostosowane do indywidualnych możliwości i potrzeb. Przyznana studentowi indywidualna organizacja studiów pozwala na modyfikację formy egzaminów, daje szansę na wydłużenie czasu przeznaczonego na jego pisanie, a także umożliwia zwiększenie liczby nieobecności na zajęciach czy możliwość indywidualnego ustalania terminów zaliczeń. Oczywiście zanim takie rozwiązania zostaną przyznane, potrzebna jest dokładna analiza trudności zdrowotnych. Trzeba mieć bowiem stale na uwadze to, jak wiele modyfikacji można dokonać, aby jednocześnie zagwarantować jakość kształcenia. Trudności funkcjonalne studentów opisuje lekarz lub specjalista (np. psycholog, terapeuta), może do tego użyć formularza stworzonego przez pracowników BON (załącznik nr 1). Na podstawie dokumentacji medycznej BON przygotowuje rekomendację, w której wskazuje na potrzebne dostosowania (załącznik nr 2).

Biorąc pod uwagę złożoność indywidualnych potrzeb wynikających z sytuacji zdrowotnej studentów oraz charakter poszczególnych kursów i zajęć akademickich np. różnego typu wyjazdów terenowych, zajęć laboratoryjnych, sposób zapewniania dostępności, w tym doboru rozwiązań wspierających powinien rozpoczynać się od szczegółowej analizy całego kontekstu.

O ile indywidualna organizacja studiów czy urlop zdrowotny z możliwością rozliczania części zobowiązań programu studiów pomaga w poradzeniu sobie z wieloma trudnościami związanymi z samym procesem kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim, o tyle nie daje szansy na wsparcie studenta w pozostałych obszarach związanych z wszystkimi kwestiami formalnymi. Złożony system logowań na przedmioty na różnych platformach, planowanie zdobywania punktów ECTS z różnych grup przedmiotów, czy składowanie podań w wielu miejscach stanowią dużą barierę, przez którą trudno jest przejść wielu studentom. Aby nie pozostawiać bez wsparcia i tej grupy, do rozwiązań wspierających został włączony program oparty na indywidualnym wsparciu w postaci mentoringu.

Rysunek 1. Możliwości wsparcia studenta z trudnościami zdrowotnymi utrudniającymi lub uniemożliwiającymi naukę.

1.4. Model zintegrowanego wsparcia studentów z niepełnosprawnościami

Realizacja modelu zintegrowanego wsparcia studentów z niepełnosprawnościami wymaga zaangażowania grupy ekspertów z odpowiednimi kwalifikacjami i kompetencjami, którzy oceniają potrzeby studenta, definiują właściwy rodzaj dostosowań, a następnie monitorują proces adaptacji na etapach, które tego wymagają.

Konsultanci ds. studenckich

- diagnozowanie funkcjonalne wpływu sytuacji zdrowotnej studenta na proces studiowania, m.in. przygotowywanie rekomendacji dotyczących rozwiązań wspierających w postaci indywidualnej organizacji studiów, oraz opiniowanie wniosków studenckich dotyczących urlopów zdrowotnych lub czasowego zawieszenia kształcenia doktorantów,
- koordynowanie procesu przyjmowania wniosków o stypendia dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami, wydawanie decyzji o przyznaniu świadczenia, regularne przygotowywanie wypłat świadczeń,
- indywidualne wsparcie w zakresie dostępności procesu dydaktycznego przez konsultacje dla pracowników dydaktycznych w obszarze dostosowania zajęć do potrzeb studentów ze szczególnymi potrzebami,
- działania popularyzatorsko-szkoleniowe, m.in. organizowanie szkoleń dla pracowników administracyjnych oraz dydaktyków podnoszących wiedzę i kompetencje w zakresie wsparcia dla studentów z niepełnosprawnościami, świadomości niepełnosprawności, a także dostępności architektonicznej, cyfrowej, procedur ewakuacji osób z niepełnosprawnościami,
- aktywny udział w pracach nad poprawą funkcjonalności i obiegu informacji m.in. dotyczących zakresu wsparcia podczas studiów w systemach USOS w ramach prac zespołu roboczego ds. systemów informatycznych wspierających proces kształcenia, (zespół tworzą pracownicy wszystkich biur Centrum Wsparcia Dydaktyki).

„Sytuacja zdrowotna studentów, którzy zgłaszają się na konsultację, w ogromnej większości wiąże się z kryzysem zdrowia psychicznego. Jeśli student rozpoczyna rozmowę pytaniem: „Co mi przysługuje?”, najczęściej odpowiadam: „Czego Pan/i potrzebuje, jakiego rodzaju wsparcie by Panu/i pomogło?” To niezwykle ważne, aby znaleźć rozwiązanie najbardziej odpowiednie dla danej osoby, a jednocześnie dbać o jej podmiotowość i nie zwalniać z poczucia odpowiedzialności. BON nie przyznaje przywilejów, BON ma wyrównywać szanse edukacyjne na równych prawach”.

Konsultantka ds. studenckich

Eksperci Ośrodka Adaptacji Materiałów i Akademickiej Biblioteki Cyfrowej

- przygotowywanie materiałów dydaktycznych w formach alternatywnych (brajl, druk powiększony i wydruki 3D);
- wsparcie w dostępie do najnowszych rozwiązań technologicznych – prowadzenie Wypożyczalni Elektronicznego Sprzętu Przenośnego dla studentów z niepełnosprawnościami;
- administracja systemu bibliotecznego ABC, który gromadzi i udostępnia adaptacje zbiorów w formatach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami;
- koordynowanie projektu dla 22 uczelni partnerskich;
- koordynowanie pracy wolontariuszy.

Koordynator dostępności architektonicznej

- konsultowanie pod względem dostępności projektów nowych budynków uniwersyteckich, przekazywanie projektantom szczegółowych wytycznych, udział w spotkaniach z projektantami, inwestorami zastępczymi, wykonawcami robót;
- wydawanie rekomendacji i wytycznych dotyczących poprawy lub wprowadzenia dostępności dla istniejących obiektów UW, udział w pracach komisji odbiorczych i spotkaniach z projektantami, wykonawcami i kierownikami administracyjnymi poszczególnych obiektów;

- przygotowywanie zgłoszeń do konkursów architektonicznych w zakresie dostępności;
- realizowanie prac nad systemem audytowym BON.

Koordynator transportu uniwersyteckiego i wsparcia asystenckiego

- przyjmowanie i weryfikowanie wniosków dotyczących przyznania transportu i wsparcia asystentów;
- koordynowanie transportu i wsparcia asystenckiego;
- organizacja pracy kierowców i asystentów, rekrutacja nowych pracowników, rozliczanie ich pracy;
- nadzór nad posiadaną flotą samochodową.

Eksperti z zakresu dostępności cyfrowej

- badania audytowe dostępności cyfrowej serwisów internetowych;
- opracowanie szczegółowych raportów dla administratorów stron internetowych UW oraz przygotowanie deklaracji dostępności;
- wspomaganie administratorów stron internetowych w działaniach na rzecz poprawy dostępności cyfrowej na UW;
- współpraca z zespołem Międzyuniwersyteckiego Centrum Informatyzacji w zakresie zapewniania dostępności cyfrowej rozwijanych systemów ogólnouniwersyteckich (USOS i aplikacji mobilnej USOS, APD, IRK).

Model zintegrowanego wsparcia studentów z niepełnosprawnościami obejmuje również pracę asystentów, transport specjalistyczny, dedykowane zajęcia sportowe oraz konsultacje psychologa i mentorów wydziałowych. O wszystkich wymienionych działaniach będzie można przeczytać w kolejnych rozdziałach niniejszej publikacji.

TRZY KROKI NA DRODZE WSPARCIA AKADEMICKIEGO

Pierwszy krok – spotkanie ze studentem

Pierwszym krokiem, od którego zaczyna się proces konstruowania wsparcia jest spotkanie ze studentem. W przestrzeni spotkania w trakcie rozmowy ze studentem dokonywana jest analiza potrzeb wynikających z sytuacji zdrowotnej. Należy zwrócić uwagę na funkcjonalny aspekt trudności, wyodrębnić te elementy, które zderzają się z aktywnościami akademickimi i istotnymi elementami realizowanych kursów.

Ogromnie ważny w tym procesie jest dialog pracowników BON ze studentami i wykładowcami. Zebranie informacji w obu kategoriach pozwala na zaplanowanie sposobu realizacji adaptacji. Takie podejście służy przygotowaniu założeń potrzebnych do zaplanowania indywidualnej organizacji studiów, przy czym kluczowa jest wiedza i doświadczenie pracownika, który opracowuje założenia adaptacji.

Drugi krok – rozmawiaj i uważnie słuchaj wszystkich uczestników procesu dydaktycznego, weryfikuj założenia w praktyce

Rozwiązania w postaci wsparcia asystenckiego, psychologicznego, mentorskiego, transportowego, a także poszerzenie oferty dydaktycznej o propozycje dedykowanych zajęć sportowych służą zapewnieniu studentom z niepełnosprawnościami możliwości realizacji studiów i badań naukowych na zasadach równości z innymi osobami.

Trzeci krok – usprawniaj procedury i narzędzia tak, aby dla osób korzystających były jak najbardziej czytelne, przejrzyste i efektywne

Efektywny model wsparcia wymaga wprowadzenia dobrze sprawdzających się procedur organizacyjnych, a także opracowania narzędzi do diagnozy i oceny zgłaszanych potrzeb. Warto wypracować m.in. regulaminy wsparcia, narzędzia do oceny potrzeb studenta, a także np. formularze zapisywania się na dedykowane zajęcia sportowe. Ideą wprowadzenia tych rozwiązań jest jak najlepsza dostępność i przejrzystość oferty dla użytkowników.

2.

PROGRAM MENTORINGU AKADEMICKIEGO

Spotkanie studenta ze szczególnymi potrzebami z wykładowcą - mentorem stanowi nawiązanie do jednego z najlepszych modeli akademickich opartych na relacji uczeń - mistrz i znakomicie wpisuje się w przestrzeń akademickiej edukacji inkluzyjnej. Zadania mentora przybliży definicja Erica Parsloe:

„Mentoring to pomoc i wsparcie udzielane ludziom w zarządzaniu ich własną nauką w celu maksymalnego wykorzystania ich potencjału, rozwoju ich umiejętności, polepszenia uzyskiwanych przez nich wyników oraz wsparcia ich w dążeniu do stania się osobą, jaką pragną być”⁶.

W modelu, który udało się wypracować na Uniwersytecie Warszawskim mentor wybierany jest spośród pracowników danej jednostki dydaktycznej. Procesem diagnozy potrzeb studenta zajmuje się psycholog zatrudniony w BON, on też pozostaje w bezpośrednim kontakcie ze studentem i mentorem.

„Myślę, że najważniejsze we wspieraniu jest empatia i ten czas, który pozwolił mi go (studenta – dod. red.) poznać. Na początku było dla mnie dość niejasne jakie są moje zadania. Te zadania zawsze będą zależały od potrzeb (...) studenta. Ja informuję o potrzebach i niepełnosprawności (...) prowadzących zajęcia, czasem jest potrzeba, żebym w jego imieniu porozmawiała z prowadzącymi na temat jego sytuacji, zasad zaliczania. Przy okazji każdego ze sprawdzianów organizuję jego przebieg: termin, salę, osobę, która z nim siedzi w tej osobnej sali. W jego sytuacji jest też duża potrzeba regularnych rozmów nie tylko z Panem (...), ale też z jego rodziną, która wkłada wiele wysiłku, żeby mógł funkcjonować jako student”

Mentorka

6 Clutterbuck D. (2002), Każdy potrzebuje mentora, Warszawa, s.15.

Mentoring jako program wspierający osoby z niepełnosprawnościami zakłada otoczenie studenta stałym wsparciem mentora, będącego jednocześnie pracownikiem wydziału, na którym uczy się dany student. Takie rozwiązanie zostało wprowadzone ze względu na specyfikę organizacji każdego z wydziałów, ale także dlatego, że mentor, będący pracownikiem dydaktycznym lub administracyjnym uczelni doskonale zdaje sobie sprawę z tego, co można zrobić w danej sytuacji, gdzie należy się udać i do kogo warto się zwrócić w celu rozwiązania danego problemu. Aby student mógł uzyskać wsparcie mentora, konieczne jest określenie potrzeb i oczekiwań studenta względem takiej osoby. Zadanie to należy do psychologa, który w czasie spotkań wspólnie ze studentem stara się je ustalić możliwie dokładnie.

„Z programu mentoringu korzystałem dość krótko, jednak pozytywnie wpłynął na moje funkcjonowanie na uczelni. W wygodnej formie spotkań online zostały mi wytłumaczone rzeczy, w których potrzebowałem nakierowania i wsparcia. Dużą pomocą było również "wyręczenie" mnie parę razy w kontaktowaniu się m.in. z dziekanem, ponieważ na początku nie do końca wiedziałem co zrobić w mojej sytuacji. Ogólnie moje doświadczenia z mentoringiem oceniam dobrze”.

Max, student

Początkowo proces ten opierał się na podstawie nieustrukturyzowanej rozmowy, w której psycholog podążał za studentem i jego przemyśleniami na temat trudności, z którymi się mierzy. Z czasem okazało się, że ze względu na konkretny cel – znalezienie mentora w środowisku akademickim, pomocne będzie nadanie takim spotkaniom pewnej struktury. Na podstawie rozmów i generalizacji poruszanych tematów powstał Kwestionariusz do oceny trudności i potrzeb w kontekście IOS oraz mentoringu, który pozwala na możliwie szerokie i dokładne przeanalizowanie najważniejszych kwestii związanych ze wsparciem mentora. Kwestionariusz skupia się na trudnościach w czterech obszarach. Pierwszym z nich są trudności związane z organizacją działań, czasu i nauki. W tym kontekście student pytany jest o umiejętność korzystania z systemu USOS i z innych platform do logowania na przedmioty oraz proszony jest o opisanie umiejętności organizacyjnych pracy własnej. W przypadku trudności w kontaktach

interpersonalnych sprawdzana jest sieć społeczna, a także gotowość do nawiązywania kontaktu zarówno z rówieśnikami, jak i wykładowcami. Trudności w funkcjonowaniu poznawczym to z kolei obszar, w którym student analizuje swoje sposoby uczenia się czas koncentracji uwagi oraz poziom rozumienia poleceń.

Moje doświadczenia w pracy mentorskiej ze studentem (...), (...), są jak najbardziej pozytywne. Chociaż to raczej pan (...), a nie ja, powinien opisać swoje doświadczenia, a przede wszystkim ocenić, czy taka forma wsparcia przydała mu się i przydać się może w dalszym toku studiów.

Ja starałam się zorganizować panu (...) kalendarz akademicki - dopilnować, żeby wykonywał zadania domowe, prace grupowe - ogólnie nie opuszczał zajęć i był do nich przygotowany. Na naszym kierunku (...) większość wykładowców pracuje z aplikacją Google Classroom, a to wiele ułatwia, bo jest skoordynowana ze studenckim adresem e-mail i kalendarzem (wszystko wszak mamy na instytucjonalnym GSuite).

Jako zadanie w ramach mentoringu dałam także sobie powiadomienie wszystkie wykładowczynie i wszystkich wykładowców (w połowie sem. zimowego, kiedy rozpoczęłam pracę w programie oraz przed rozpoczęciem sem. letniego) o specjalnych potrzebach p. (...) oraz o tym, jaka jest moja rola. Docenili oni te informacje, niektórzy konsultowali się ze mną w sprawach technicznych, np. przed przydzielaniem zadań domowych. Ogólnie projekt BON, w ramach którego pracowałam z p. (...), został bardzo dobrze przyjęty przez moje koleżanki i moich kolegów, bo wreszcie jest osoba, która najlepiej zna studenta i jego specjalne potrzeby. Wcześniej tak nie było i wynikały z tego różne problemy (o czym, zakładam, BON wie najlepiej), a praca dydaktyczna była dużo trudniejsza”.

Mentor

Ostatni obszar trudności związany jest z odbiorem różnorodnych bodźców i ewentualną nadwrażliwością na niektóre z nich (np. dźwięki i światło). W kwestionariuszu zawarto również obszar, który pomaga doprecyzować potrzeby studenta związane z indywidualną organizacją studiów oraz mentoringiem. W przypadku mentora ważne jest szczególnie określenie obszarów wsparcia, preferowanej formy kontaktu i częstotliwości spotkań.

Opisany powyżej kwestionariusz, który został również dołączony do niniejszego podręcznika (załącznik nr 3), jest pierwszą jego wersją powstałą w oparciu o dotychczasowe doświadczenie pracy ze studentami. W roku akademickim 2022/2023 kwestionariusz jest analizowany i modyfikowany w oparciu o kolejne konsultacje. Wszystko po to, aby poruszane w nim obszary obejmowały wszystkie najistotniejsze kwestie dające szansę na zależenie możliwie najlepszego wsparcia dla każdego studenta/studentki.

3.

ZASADY I GRANICE WSPARCIA PSYCHOLOGICZNEGO STUDENTÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Działania psychologa w projekcie „Uniwersytet dla wszystkich – Level up” rozpoczęły się w marcu 2020 roku. Do jego podstawowych zadań należało prowadzenie konsultacji psychologicznych dla studentów z niepełnosprawnościami, jak również opracowywanie diagnoz funkcjonalnych w oparciu o odbyte konsultacje. Głównym założeniem było więc otoczenie wsparciem studentów z trudnościami wynikającymi z różnorodnych chorób czy zaburzeń tak, aby w pełni mogli się realizować na wybranym przez siebie kierunku studiów.

Drugim ważnym obszarem działań było wyposażenie studentów ze specjalnymi potrzebami w odpowiednie umiejętności miękkie i narzędzia komunikacji interpersonalnej, które mogłyby być przydatne na początku przyszłej kariery zawodowej. Rola psychologa miała polegać na rozpoznawaniu potrzeb studentów w tym zakresie po to, aby utworzyć niewielkie grupy szkoleniowe, w których studenci mogliby otrzymać odpowiednie wsparcie i ćwiczyć swoje umiejętności m.in. w zakresie tworzenia dobrego CV, w autoprezentacji w czasie rozmów kwalifikacyjnych, czy tych przydatnych w pracy w większej grupie współpracowników. W tym celu planowano współpracę z Biurem Karier Uniwersytetu Warszawskiego, którego pracownicy mają duże doświadczenie we wspieraniu studentów na początku ich przyszłej kariery zawodowej.

Niestety wraz z początkiem działań psychologa, w całej Europie, w tym również w Polsce, rozpoczęła się walka z wirusem SARS-CoV-2. W konsekwencji praca Uniwersytetu Warszawskiego uległa całkowitej reorganizacji, a wszelkie działania, w tym te związane z realizacją projektu, przeniosły się do przestrzeni wirtualnej.

Zmiana warunków nie pozostała bez wpływu na pracę psychologa i realizowanego przez niego zadania. Przede wszystkim modyfikacji uległa planowana forma spotkań ze studentami. Początkowo konsultacje miały odbywać się w siedzibie Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UW, jednak rozwijająca się pandemia wymusiła

zmianę i konsultacje psychologiczne zaczęły przybierać charakter zdalny. Modyfikacja ta wiązała się z pewnymi obawami. Z jednej strony rodziły się pytania, czy ta forma pozwoli zatrudnionemu psychologowi na sprawne odczytywanie wszystkich informacji – nie tylko tych werbalnych, ale przede wszystkim związanych z mową ciała. Z drugiej zaś budziła wątpliwości, czy uda się zbudować poczucie zaufania i stworzyć terapeutyczną więź między psychologiem a studentem.

O ile spotkania indywidualne udało się przystosować do nowej rzeczywistości, o tyle tworzenie grup studentów zostało zawieszona. Z technicznego punktu widzenia również one były możliwe do przeprowadzenia, jednak takie spotkania nie miałyby w tamtym czasie większego sensu. Po pierwsze dla wszystkich byłyby to kolejne godziny spędzone przed komputerem. Po drugie nie dawałyby pełnej kontroli nad aktywizacją jej uczestników, a budowanie więzi i zaufania między uczestnikami danej grupy byłoby utrudnione. Po trzecie i najważniejsze, pandemia w dużej mierze przekierowała uwagę studentów z tego, co może spotkać ich w przyszłości, na to, co dzieje się w ich życiu obecnie. W konsekwencji wszystkie godziny pracy psychologa zostały przeznaczone na udzielenie wsparcia studentom, którzy w wyniku pojawienia się pandemii musieli zmierzyć się z dodatkowymi trudnościami.

W czasie trwania projektu, wsparciem psychologicznym objęto kilkanaścioro chętnych studentów i studentek. Były to osoby reprezentujące najróżniejsze kierunki studiów, znajdujące się na początku swojej drogi akademickiej, będące w jej trakcie lub na samym jej końcu. Choć trudno mówić o podobieństwach między studentami, bo każda osoba wniosła ze sobą niepowtarzalną historię i różnorodny bagaż doświadczeń, to na potrzeby niniejszego podręcznika została dokonana pewna generalizacja.

Druga połowa roku akademickiego 2019/2020 oraz niemal cały rok akademicki 2020/2021 to studenci, którzy w dużym stopniu potrzebowali rozmowy i wsparcia. Wybuch pandemii COVID-19 wiązał się z przejściem na naukę zdalną, co dla dużej części studentów niemieszkających na co dzień w Warszawie wiązało się z powrotami do domów rodzinnych. Powroty te nie zawsze były łatwe. Jednym doskwierała samotność z powodu ograniczonego kontaktu ze znajomymi, inni mieli trudną sytuację domową, jeszcze inni tracili niezależność, na którą bardzo długo pracowali.

Inną kategorią, według której można opisać studentów korzystających ze wsparcia psychologicznego, może być przedział czasu, w którym wsparcie było potrzebne. Dla części osób było to jednorazowe spotkanie, dla innych wiązało się z kilkoma konsultacjami, w czasie których wspólnie – student i psycholog próbowali znaleźć najlepsze rozwiązanie trudnej sytuacji. Zdarzały się też osoby, które potrzebowały dłuższej współpracy. Te z reguły mierzyły się z trudnościami, które wymagały dalszej pracy na psychoterapii indywidualnej poza uniwersyteckimi murami.

Zarówno program indywidualnej organizacji studiów, jak i wsparcie mentora stanowiły nieocenione narzędzia umożliwiające studentom z trudnościami naukę na uczelni wyższej. Warto jeszcze raz podkreślić, że ich celem nie było obniżenie wymagań merytorycznych poszczególnych zajęć, a jedynie ich dostosowanie do potrzeb studenta. W procesie dobierania odpowiednich rozwiązań udział brał między innymi psycholog i to w dużej mierze do jego zadań należała dokładna analiza funkcjonowania studentów, jak również decyzja dotycząca ustalenia granic możliwego wsparcia.

To jednak nie jedyny obszar działalności psychologa. W czasie konsultacji studenci poruszali również kwestie, które w znacznym stopniu wykraczały poza sprawy akademickie. Zadaniem psychologa było w tym wypadku wsparcie studenta i jeśli była taka potrzeba pokierowanie go do miejsca, w którym będzie mógł uzyskać odpowiednią pomoc. Niejednokrotnie tylko wielokierunkowe wsparcie pozwalało na rozwój i pełne korzystanie z możliwości, jakie stały przed młodym człowiekiem.

4.

ASYSTENT OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ – ROLA I ZADANIA NA UCZELNI WYŻSZEJ

4.1. Asystencja osobista – rys historyczny

Początki asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami sięgają przełomu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku i wywodzą się ze Stanów Zjednoczonych z inicjatywy o charakterze samopomocowym pod nazwą „Independent Living” (niezależne życie). Również na terenie Unii Europejskiej od wielu lat propagowana jest tzw. koncepcja niezależnego życia polegająca na rozwijaniu różnego rodzaju usług i rozwiązań pozwalających na niezależność we wszystkich obszarach życia społecznego, obywatelskiego, kulturalnego. Wynikiem tych procesów były pierwsze próby zdefiniowania zadań asystenta osoby z niepełnosprawnością wraz z próbą klasyfikacji zawodowej asystencji osobistej. Zawód asystenta osoby niepełnosprawnej został wpisany do polskiej klasyfikacji zawodów w 2001 roku. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. Nr 34, poz. 405) wprowadziło do grupy zawodów oznaczonych symbolem 346 - zawód asystent osoby niepełnosprawnej⁷.

Na gruncie polskim istotny przełom w podejściu do realizacji praw osób z niepełnosprawnościami na zasadach równości z innymi osobami przyniosło przyjęcie Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych zwanej dalej Konwencją. Rząd Polski podpisał ją 20 marca 2007 r., natomiast ratyfikacja Konwencji przez Polskę miała miejsce 6 września 2012 r. W preambule Konwencji w podpunkcie e) znajdziemy następującą deklarację:

⁷ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010340405/O/D20010405.pdf>, dostęp w dniu 27.06.2023 r.

„Państwa Strony niniejszej konwencji, (e) uznając, że niepełnosprawność jest pojęciem ewoluującym i że niepełnosprawność wynika z interakcji między osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami, (...)

Artykuł 19 - Prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo stanowi:
(...)

(b) osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do szerokiego zakresu usług świadczonych w domu, w miejscu zamieszkania i innych usług wsparcia świadczonych w ramach społeczności lokalnej, w tym do pomocy osobistej niezbędnej do życia w społeczności i integracji społecznej, która także pozwoli na zapobieganie izolacji segregacji społecznej, (...)

Artykuł 24 Edukacja

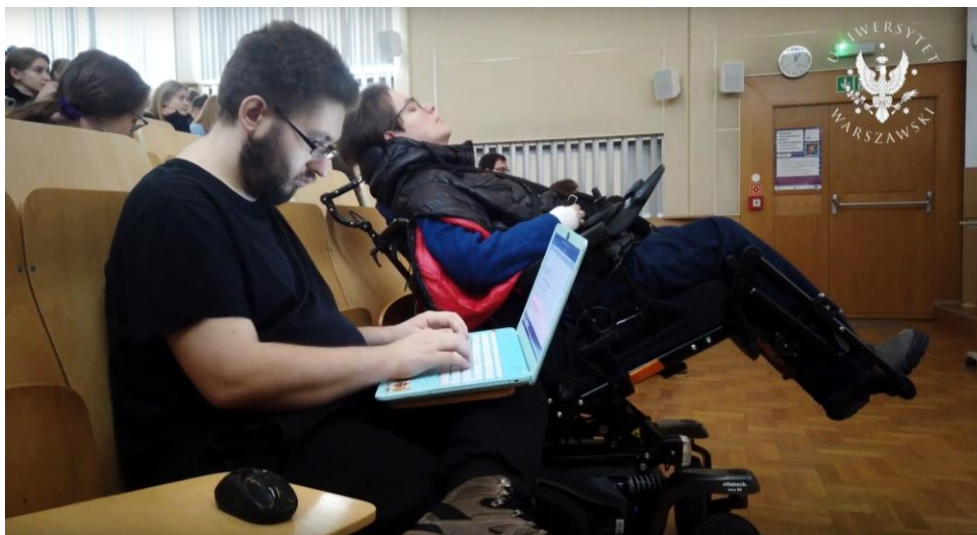
(c) wprowadzane będą racjonalne usprawnienia, zgodnie z indywidualnymi potrzebami,

(d) osoby niepełnosprawne będą uzyskiwać niezbędne wsparcie, w ramach powszechnego systemu edukacji, celem ułatwienia ich skutecznej edukacji,

(e) stosowane będą skuteczne środki zindywidualizowanego wsparcia w środowisku, które maksymalizuje rozwój edukacyjny i społeczny, zgodnie z celem pełnego włączenia.

Realizując konwencyjne podejście Uniwersytet Warszawski od lat prowadzi politykę równości praw i obowiązków wszystkich członków swojej społeczności tworząc rozwiązania zapewniające dostępność studiów i badań naukowych. Pierwszym aktem prawnym, który wyznaczył dalszą drogę w kierunku zapewniania dostępności i równości praw osobom ze szczególnymi potrzebami jest Uchwała 156 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie warunków studiowania osób niepełnosprawnych w Uniwersytecie Warszawskim. Zgodnie z § 1 Uchwały 156 „Uniwersytet Warszawski (...) podejmuje i będzie podejmować wszelkie działania mające na celu stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych we wszystkich wymiarach życia akademickiego”. Jedną z ważnych form realizacji prawa do pełnego uczestnictwa w procesie studiowania dla studentów z niepełnosprawnościami

jest wsparcie asystenckie w różnych obszarach związanych z aktywnością akademicką. Najczęściej poruszamy się wokół zapewnienia pełnej dostępności treści zajęć dydaktycznych oraz badań naukowych.

Zdjęcie 1. Student z niepełnosprawnością ruchową i asystent osobisty podczas wykładu.

W modelu wsparcia asystenckiego na uczelni należy wskazać przede wszystkim na konieczność rozpoznania wymogów związanych z istotnymi elementami realizowanego kursu, potrzeb studenta, jak i całego logistycznego kontekstu organizacji wsparcia. Kompetencje asystenta są w tym procesie niezwykle ważne, szereg zadań wymaga umiejętności wyjściowych, bez których nie da się efektywnie zaplanować pracy.

4.2. Model zadaniowy i osobowy

Rolą asystenta nie jest wyręczanie czy merytoryczne zastępowanie studenta z niepełnosprawnością w zakresie zadań i obowiązków wymaganych w procesie realizacji studiów i badań naukowych. Celem jest wyrównanie szans osób korzystających z tej formy wsparcia, ukierunkowane na zapewnienie pełnego dostępu na zasadach równości praw i obowiązków jako uczestników zajęć dydaktycznych i badaczy. Dotyczy to również zapewnienia niezależności w prezentacji własnych osiągnięć w nauce na takim samym poziomie, jak ma to miejsce w przypadku pozostałych uczestników studiów. Zadania asystenckie może z powodzeniem wykonywać osoba, która posiada podstawowe dla danego rodzaju wsparcia kompetencje np. umiejętność obsługi komputera i innych urządzeń technicznych (kamera, dyktafon), umiejętność szybkiego

pisania na klawiaturze, znajomość programów i aplikacji uniwersyteckich (np. USOS). Ważne są też takie cechy jak: cierpliwość, empatia, samoorganizacja, otwartość, punktualność, asertywność, znajomość specyfiki nauki na uczelni wyższej, komunikatywność. Asystent nie powinien utrudnić studentowi interakcji z otoczeniem, w swoich działaniach powinien być jak najbardziej „przezroczysty”. Musi być też gotowy

„Najczęstszą trudnością podczas pracy jest trudność z przepływem komunikacji ze studentami poza zajęciami, studenci/teki nie zawsze informują, że nie będzie ich na danych zajęciach albo o nagłych zmianach w planach zajęciowych”.

Joanna, asystentka

do zmierzenia się z różnego rodzaju trudnościami. Przeszkody spotykane w pracy asystenta mogą mieć różny charakter i stopień złożoności. Mogą dotyczyć zarówno samego kursu, jak i organizacji pracy asystenta. Jednak najczęściej wynikają z niezrozumienia roli asystenta jako osoby wyłącznie wspierającej proces.

Wsparcie asystenta może być oparte na dwóch modelach organizacyjnych:

- zadaniowym – gdzie asystent realizuje z góry określoną jedną lub dwie czynności dla kilku różnych studentów (np. sporządza notatki z zajęć, pomaga pokonywać bariery architektoniczne w dostaniu się do budynku lub sali, realizuje transmisję on-line z zajęć itp.) – w tym modelu student może mieć kilku różnych asystentów, którzy wymieniają się w ciągu dnia w zależności od czasu, miejsca i rodzaju zapewnianego niezbędnego wsparcia;
- osobowym – gdzie asystent towarzyszy cały czas jednej osobie wymagającej wsparcia i wykonuje szereg różnych zadań dla tej osoby – w tym modelu asystent jest niejako przypisany do danego studenta. Ten model sprawdza się w sytuacjach wymagających połączenia wsparcia akademickiego z elementami wsparcia osobistego związanego ze złożoną niepełnosprawnością.

Zdjęcie 2. Pomoc asystenta osobistego w trakcie zajęć akademickich.

W projekcie „Uniwersytet dla wszystkich – Level up” wyróżniono trzy różne formy wsparcia asystenckiego: asystent osobisty, asystent akademicki, asystent laboratoryjny.

Założono, że każda z ww. form będzie obejmować inny obszar wsparcia asystenckiego i różny zakres wykonywanych czynności uzależnionych od potrzeb beneficjentów. W czasie trwania projektu okazało się jednak, że zarówno różnorodne potrzeby studentów, jak i potrzeba wielozadaniowości wśród asystentów powodują, iż zakresy obowiązków poszczególnych rodzajów asystentów przenikają się.

Przykład: student poruszający się na wózku potrzebuje nie tylko pomocy przy dostaniu się do budynku i sporządzeniu notatek (asystent akademicki), ale również np. przy zjedzeniu posiłku (asystent osobisty). Gdyby dodatkowo student miał zajęcia laboratoryjne, to z całą pewnością potrzebowałby również wsparcia asystenta laboratoryjnego. Ponieważ zadania te mogą następować po sobie w krótkich odstępach czasu, najlepszym rozwiązaniem jest wykonywanie ich przez jednego asystenta, a nie trzy różne osoby.

„Jako że jestem czterokończynowo porażony po urazie rdzenia kręgowego nie mogę sam wykonywać notatek ani obsługiwać komputera w związku z tym asystentura z BON umożliwia mi praktycznie naukę. Dzięki temu że asystent notujący jest ze mną na każdym wykładzie i na wszystkich zajęciach, wysyła mi te notatki przygotowane w formie elektronicznej, mogę się bez problemu z nich uczyć”.

Przemysław, student Wydziału Psychologii

Zakres czynności wykonywanych przez asystenta może obejmować:

1. pomoc w dostaniu się do miejsca odbywania się zajęć

Ten rodzaj wsparcia może być realizowany począwszy od miejsca zamieszkania lub środków komunikacji np. od samochodu lub autobusu. W ramach tej czynności asystent może pomagać nie tylko w dostaniu się do właściwego budynku, w którym odbywają się zajęcia akademickie, ale również do konkretnej przestrzeni (np. sali, laboratorium, biura, miejsca praktyk). Ten rodzaj asystentury dotyczy także przemieszczania się pomiędzy budynkami lub salami. Jeśli jest taka potrzeba, asystent udziela pomocy w zdjęciu lub założeniu ubrania wierzchniego i skorzystania z szatni. Aby zrealizować wsparcie w sposób bezpieczny, asystent powinien wcześniej zostać przeszkolony z technik przenoszenia i prawidłowego pokonywania przeszkód. Warto także uzyskać od samego studenta informacje, w jaki sposób działa jego wózek/dodatkowe wyposażenie ortopedyczne i jak najbezpieczniej można go prowadzić i podnosić.

„Czasami problemem jest infrastruktura, mimo że budynek jest ogólnie dostępny, to dostęp do niego i niektórych sal jest skomplikowany, często wymaga zaangażowania obsługi budynku albo użycia kilku wind, co wydłuża czas na dotarcie do/z sali zajęciowej, a który jest dość mocno ograniczony”.

Joanna, asystentka

2. sporządzanie notatek z zajęć

Ten rodzaj wsparcia przeznaczony jest przede wszystkim dla osób z niesprawnościami wpływającymi na sprawność pisania, z trudnościami w obszarze wzroku, słuchu, czy mniejszą sprawnością rąk. Zadaniem asystenta jest zanotowanie najważniejszych treści z zajęć, dołączenie do notatki zdjęć slajdów i prezentacji (jeśli nie są one udostępniane studentom) oraz wszystkich ważnych informacji łącznie z ogłoszeniami dotyczącymi organizacji zajęć i sposobu uzyskania zaliczenia. Notatka powinna być sporządzona w formie elektronicznej i w takiej formie również przekazana studentowi w terminie nie późniejszym niż 2 dni przed kolejnymi zajęciami.

„Jeśli chodzi o samą treść różnorodnych zajęć, to do tej pory nie miałam większych problemów z jej zrozumieniem i ze stworzeniem notatek z większości przedmiotów, na których byłam (...). Jednakże pewien rodzaj obycia z treściami akademickimi jest moim zdaniem konieczny do tego, żeby podążać za rozumowaniem prowadzących”.

Magdalena, asystentka

Ponieważ asystent jest dodatkową osobą na zajęciach, należy poinformować wcześniej wykładowcę o jego obecności. Pozwoli to uniknąć sytuacji, gdy asystent jest traktowany jako student i np. wymaga się od niego odpowiedzi. Mogą zdarzyć się również sytuacje, iż prowadzący mniej lub bardziej świadomie zaczyna się zwracać do studenta z niepełnosprawnością poprzez jego asystenta. W takich wypadkach należy zadbać o właściwą podmiotową formę komunikacji - bezpośrednio ze studentem.

„Czasem zdarza się, że wykładowcy nie rozumieją instytucji asystentury, lub nie są wcale otwarci na to, że student/ka posiada asystenta. Tłumaczenie tego potrafi być krępujące zarówno dla mnie, jak i dla samego studenta/tki. Zdarza się też, że wykładowcy zapominają i myślą, że sama uczęszczam na ich zajęcia, co wymaga kolejnych tłumaczeń”.

Magdalena, asystentka

3. transkrypcja treści zajęć

Wsparcie to jest dedykowane przede wszystkim studentom głuchym, którzy korzystają podczas zajęć z tłumaczenia na Polski Język Migowy. Śledząc tłumaczenie nie są oni w stanie jednocześnie sporządzać notatek. W procesie realizacji tego typu wsparcia ważna jest każda treść, jaka się pojawia podczas zajęć (również dygresje, wątki poboczne, żarty itp.) z uwagi na konieczność zrozumienia całego kontekstu językowego przekazywanych treści. Podczas planowania wsparcia należy zauważyć, że ta forma notowania jest bardzo obciążająca i męcząca dla asystenta. Maksymalna ilość tego rodzaju zadań w ciągu dnia powinna wynosić 2 x 1,5 godz. z min. 15 minutową przerwą. W przypadku konieczności sporządzania transkrypcji np. podczas kilkugodzinnej konferencji należy zapewnić min. 2 osoby realizujące takie wsparcie, które nawzajem się wymieniają.

Zdjęcie 3. Asystent osobisty w trakcie sporządzania notatek w czasie wykładu.

4. realizacja transmisji lub nagrań

Ten rodzaj wsparcia asystenckiego, jako jedyne może być realizowany bez obowiązku osobistej obecności studenta/-ki na zajęciach dydaktycznych. Dotyczy on zajęć, które odbywają się w formie stacjonarnej. Osoba z niepełnosprawnością, która nie może osobiście uczestniczyć w tych zajęciach, może wystąpić z prośbą o ich nagranie lub bezpośrednią transmisję. Nagranie może obejmować tylko warstwę dźwiękową (audio) i być realizowane przy pomocy np. dyktafonu, jak również w formie audio-video, co wymaga użycia np. kamery. Rolą asystenta jest obsługa sprzętu i zarejestrowanie lub transmitowanie zajęć. Zarówno nagrywanie, jak i bezpośredni przekaz wymagają zgody Kierownika Jednostki Dydaktycznej oraz osoby prowadzącej zajęcia.

4.3. Forma zatrudnienia asystenta

Asystenci na Uniwersytecie Warszawskim zatrudniani są w ramach stosunku pracy – umowa o pracę – na adekwatny do potrzeb wymiar etatu lub w ramach współpracy – umowa cywilnoprawna (umowa zlecenie). Niewątpliwie dla zdecydowanej większości osób dużo bardziej atrakcyjną i bardziej pożądaną formą zatrudnienia jest umowa o pracę. Jednak biorąc pod uwagę specyfikę zadań i kalendarz pracy asystentów, to najbardziej optymalna jest współpraca na podstawie umowy zlecenia. Ten rodzaj umowy jest też atrakcyjny dla osób traktujących funkcję asystenta jako zajęcie dodatkowe, a nie stałe (uczniowie, studenci lub osoby zatrudnione na etat w innym podmiocie lub w tym samym podmiocie, ale w innym charakterze).

Czas pracy asystenta jest ściśle związany z organizacją roku akademickiego. W okresie przerw w zajęciach akademickich (ferie świąteczne, ferie pomiędzy semestrami, wakacje) zapotrzebowanie na pomoc asystencką gwałtownie spada. W przypadku umów cywilnoprawnych elastyczność czasu pracy jest dużo większa. Może to być też korzystne dla samych zleceniobiorców, którzy mogą dzięki temu regulować zaangażowanie czasowe w pracy asystenta w zależności od realnych potrzeb.

4.4. Badanie usługi asystenckiej przez studentów UW

W semestrze zimowym roku akademickiego 2022/2023 grupa studentów Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego w ramach zajęć specjalizacyjnych „Projekt badawczy – wizerunek pracodawcy” kierowanych przez dr hab. Ewę Giermanowską oraz dr hab. Mariolę Raclaw przeprowadziła badania z obszaru związanego z EB (employer branding), tj. budowaniem marki i wizerunku pracodawcy. Celem badania była poprawa promocji usługi asystenckiej, jednak badacze na podstawie przeprowadzonych indywidualnych wywiadów ze studentami i asystentami w raporcie podsumowującym ich pracę i przeprowadzone badania zamieścili także analizę dotyczącą wizerunku usługi asystenckiej. Z raportu możemy się dowiedzieć m.in., że „informacje o obowiązkach są asystentom przekazywane konkretnie i rzeczowo. Dodatkowo nowy pracownik jest sprawnie wdrażany w najważniejsze zagadnienia dotyczące charakteru i rodzaju pracy jako asystenta osób z niepełnosprawnościami. Pozytywnym aspektem pracy asystenta jest to, że nie wymaga wyspecjalizowanych kwalifikacji oraz dużego doświadczenia, jedynie chęci podjęcia pracy oraz zaangażowania. Dodatkowo praca asystenta nie jest monotonna. Przede wszystkim opiera się na kontakcie z ludźmi. Mocną stroną stanowią elastyczne godziny pracy. Usługa asystenta skupia swoją działalność na pomocy dla studentów z niepełnosprawnościami, między innymi na sporządzaniu notatek z wykładów, nagrywaniu zajęć, pomocy w przemieszczaniu się na uczelni, pomoc w dostarczeniu materiałów potrzebnych do nauki. Usługa asystencka jest bardzo istotna, ponieważ przyczynia się do poprawy w edukacji dla studentów z niepełnosprawnością. Umożliwia podjęcie studiowania na uczelni, przyczynia się do poprawy świadomości w kontekście trudności z jakimi mierzą się osoby z niepełnosprawnością.

Z przeprowadzonego badania wynika, że praca asystenta osób z niepełnosprawnościami jest bardzo dobrze postrzegana. Mocnymi stronami współpracy z BON-em są: komfortowe warunki pracy, godne wynagrodzenia oraz elastyczne godziny pracy, które mogą spełnić oczekiwania potencjalnych asystentów. Dodatkowo badani podkreślali, że praca jest stabilna i panuje przyjazna atmosfera. Badani wskazują, że praca asystenta jest niezwykle istotna, niweluje nierówności edukacyjne oraz umożliwia podjęcie studiów osobie z niepełnosprawnością.

Asystenci podkreślają, że praca przynosi im korzyści nie tylko finansowe, ale także niematerialne. Dodatkowo praca asystenta sprawia, że człowiek w większym stopniu otwiera się na innych. Jest to praca zróżnicowana oraz przyczynia się do rozwijania kompetencji miękkich. Osoby z niepełnosprawnościami wskazały, że jest to usługa niezwykle pomocna, gdyż daje możliwość studiowania wszystkim osobom bez wyjątku. W wyniku wprowadzania usługi asystenckiej, każda osoba, która chciałaby podjąć studia na uniwersytecie może to zrobić. Asystenci nie odpowiadają tylko i wyłącznie za sporządzenie notatek, ale wspierają w aspektach związanych z transportem oraz dotarciem do sali, a także w dostarczaniu materiałów do nauki. Badani podkreślają, że praca asystenta powinna być w większym stopniu rozpowszechniona i społecznie zauważalna”.⁸

W ramach przeprowadzonych badań stworzono rekomendacje dotyczące poprawy promocji usługi asystenckiej w BON. Autorzy raportu wskazali m.in. na konieczność dopracowania materiałów promocyjnych w taki sposób, aby były one napisane prostym językiem, a także umieszczone w wielu miejscach na uczelni, w szczególności na wydziałach językowych oraz nauk ścisłych. „Powinno się także zamieszczać je na grupach studenckich, które funkcjonują w mediach społecznościowych. Ponadto, poprawie musi ulec strona, na której powinny znaleźć się dodatkowe informacje o korzystaniu z takiej usługi przez osoby z niepełnosprawnościami oraz możliwości pracy dla BON. Przydałoby się także podkreślać mocne strony Biura jako pracodawcy. Ma ono bowiem wiele zalet, które zupełnie nie są uwydatnione: szybki i sprawny proces rekrutacji, praca w miłej i bezstresowej atmosferze, pracodawca oferujący godne wynagrodzenie”⁹.

8 Materiał opracowany przez: Antoninę Kumor, Marcela Szarblewskiego, Dominikę Wasilewską, Zuzannę Wrońską, Dominikę Zalewską.

9 Tamże.

5.1. Zasady korzystania z transportu specjalistycznego

O tym, jak ważny jest szybki i bezpieczny transport wiedzą najlepiej ci, którzy na co dzień z niego korzystają. Jednak o tym, jak bardzo potrzebny jest transport dostosowany, wiedzą najczęściej tylko osoby ze szczególnymi potrzebami, a zwłaszcza osoby z niepełnosprawnością ruchową. Chociaż sytuacja w tej dziedzinie poprawia się co roku i wygląda zupełnie inaczej niż np. 20 lat temu, to nadal spotkać można wysokopodłogowe tramwaje i autobusy, niedostosowaną infrastrukturę przystankową, brak wind przy przejściach podziemnych lub naziemnych, czy dziurawe chodniki z krzywymi płytami i wysokimi krawężnikami. Dlatego kolejną formą wsparcia studentów z niepełnosprawnościami jest zapewnienie tej grupie osób w pełni dostępnego transportu zapewniającego bezpieczeństwo i komfort codziennych dojazdów.

Podstawowym celem świadczenia przez uczelnię pomocy transportowej jest zapewnienie swoim studentom możliwości bezpiecznego dotarcia do miejsc odbywania się zajęć dydaktycznych, czy badań naukowych związanych z procesem dydaktycznym. Mogą to być także miejsca niezwiązane w żaden sposób z uczelnią, a wymagające obecności studenta (np. biblioteka miejska, kino, centrum konferencyjne, miejsce realizowania praktyk studenckich).

„Nie wyobrażam sobie docierania na wydział na własną rękę. Dzięki transportowi uniwersyteckiemu nie martwię się o to, czy dotrę na zajęcia bez spóźnień. Kierowcy zawsze oferują pomoc z życzliwością i serdecznym uśmiechem. Jazda jest zawsze bardzo komfortowa. Na pewno transport uniwersytecki bardzo ułatwia mi naukę. Bez tego transportu myślę, że moja nauka byłaby dość okrojona i nie mógłbym w pełni wykorzystać swojego potencjału”.

Wojciech, student Wydziału Chemii

Wydaje się, że główną grupą osób mogących korzystać z pomocy transportowej są studenci z niepełnosprawnością ruchową. Rzeczywiście, jest to dominująca grupa, ale nie jedyna. Należy pamiętać także o innych osobach mających problemy w poruszaniu się, m.in. osobach niewidomych, słabowidzących, ze schorzeniami neurologicznymi czy też w spektrum autyzmu. Dlatego decydując się na udzielenie wsparcia transportowego, uczelnia powinna sama dokładnie sprecyzować zasady i formy jego przyznania. Warto w tym celu stworzyć regulamin transportowy, z którym każda osoba aplikująca o korzystanie z transportu powinna się zapoznać, a przed rozpoczęciem korzystania – zaakceptować.

Obowiązujący na Uniwersytecie Warszawskim regulamin korzystania z usług transportowych świadczonych na rzecz osób z niepełnosprawnościami określa, że ta omawiana forma wsparcia może być przyznana osobom zarejestrowanym w Biurze ds. Osób z Niepełnosprawnościami UW w szczególności studentom Uniwersytetu Warszawskiego, których stan zdrowia utrudnia lub uniemożliwia przemieszczanie się, potwierdzone orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub/i innym dokumentem wskazującym na szczególne potrzeby w tym zakresie. Podstawą ubiegania się o prawo do korzystania z usług transportowych jest złożenie do Kierownika BON wniosku transportowego za pośrednictwem formularza elektronicznego zamieszczonego na stronie internetowej BON, dokumentacji potwierdzającej status osoby z niepełnosprawnością lub diagnozę w spektrum autyzmu oraz innych dokumentów potwierdzających problemy zdrowotne lub szczególne potrzeby pozostające w związku z bezpiecznym korzystaniem z usług transportowych.

„Myślę, że to jest bardzo potrzebna rzecz, bo dla mnie bez tego transportu docieranie na uczelnię byłoby bardzo utrudnione jeżeli nie niemożliwe. Prawdopodobnie musiałabym do tego angażować wszystkich dookoła z rodziny. Więc jest duża niezależność i myślę duże udogodnienie”.

Monika, studentka Wydziału Polonistyki

Oferowany przez Uniwersytet Warszawski zakres usług transportowych może obejmować: transport busem przez cały rok akademicki; transport busem tylko we

wskazanym terminie np. w okresie zimowym; pomoc asystenta w dostaniu się do budynku, w którym występują bariery architektoniczne oraz udzielenie niezbędnego wsparcia umożliwiającego osobom uprawnionym pełny udział w zajęciach. Zakres wsparcia określa indywidualna instrukcja transportowa.

Rozstrzygnięcie o przyznaniu prawa do korzystania z usług transportowych wraz z określeniem okresu i zakresu usług transportowych podejmuje Kierownik BON niezwłocznie po zapoznaniu się z opinią komisji transportowej. W skład komisji wchodzi co najmniej 3 osoby, w tym konsultant akademicki, Koordynator transportu w BON oraz przedstawiciel studentów delegowany przez właściwy organ Samorządu Studentów Uniwersytetu Warszawskiego.

Powyższy regulamin w II rozdziale określa także zasady realizacji usług transportowych, które warto choćby w części przytoczyć:

**Zarządzenie nr 37 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego
z dnia 30 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu
korzystania z usług transportowych Uniwersytetu Warszawskiego
świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych**

§ 6.

„1. BON zapewnia osobom uprawnionym do korzystania z usług transportowych bezpłatny przejazd busem przystosowanym do przewozu osób z niepełnosprawnościami we wszystkie dni tygodnia, na trasach między miejscem zamieszkania a miejscem odbywania zajęć dydaktycznych lub innych aktywności akademickich wynikających z programu studiów. Realizuje także przejazdy pomiędzy miejscami odbywania zajęć znajdującymi się od siebie w odległościach uniemożliwiających samodzielne ich pokonanie przez osobę mającą problemy w poruszaniu się. Realizacja przejazdów odbywa się na podstawie zasad określonych w indywidualnej instrukcji transportowej.

2. Kursy realizowane są wyłącznie w granicach administracyjnych m. st. Warszawy.

3. W ciągu jednego dnia BON zapewnia jeden przejazd z miejsca zamieszkania do miejsca odbywania się zajęć, jeden przejazd powrotny oraz odpowiednią do zgłoszonego planu zajęć liczbę przejazdów pomiędzy miejscami odbywania zajęć (...). Prawo do dodatkowych przejazdów może być przyznane przez kierownika BON na wniosek osoby uprawnionej do korzystania z transportu, jeśli nie narusza to prawa do realizacji jednego przejazdu pozostałych osób uprawnionych.

4. Kierownik BON może wyrazić zgodę na przejazdy busem osoby uprawnionej do korzystania z transportu wraz z osobą wspierającą w zakresie opisanym w indywidualnej instrukcji transportowej (...). Zgodę na przejazd osoby wspierającej kierownik BON może wydać na wniosek złożony nie później niż trzy dni przed datą przejazdu, gdy jest to uzasadnione w świetle indywidualnej instrukcji transportowej”.

Dokument opisuje również szczegółowo sposób zamawiania i odwoływania przez osoby uprawnione przejazdów, możliwości zgłaszania i wprowadzania zmian w grafikach przejazdów, a także formy i zasady pomocy asystenta transportowego.

Znajomość i akceptacja „Regulaminu korzystania z usług transportowych Uniwersytetu Warszawskiego świadczonych na rzecz osób z niepełnosprawnościami” są warunkami koniecznymi do korzystania z tej formy wsparcia na UW przez osoby uprawnione”.

„Uniwersytet Warszawski, zwany dalej Uniwersytetem, podejmuje i będzie podejmować wszelkie działania mające na celu stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych we wszystkich wymiarach życia akademickiego. W szczególności Uniwersytet będzie dążyć do dalszego usuwania barier architektonicznych oraz barier w zakresie dostępu do informacji, a także do podejmowania takich działań organizacyjnych, by - nie zmniejszając wymagań merytorycznych – wyrównywać szanse i możliwości studiowania osobom niepełnosprawnym i przewlekle chorym”.

Transport własny czy zewnętrzny?

Posiadanie własnego pojazdu przeznaczonego do transportu osób z niepełnosprawnościami, to dla uczelni i jej studentów niewątpliwie duża wartość, prestiż i powód do dumy. Jest to jednak rozwiązanie kosztowne, gdyż trzeba wziąć pod uwagę wszystkie wydatki związane z eksploatacją pojazdu i jego obsługą. Koszt paliwa, ubezpieczenie, wynagrodzenie kierowcy, naprawy i remonty – to tylko najważniejsze z nich, ale nie jedyne. Dlatego jest to rozwiązanie rekomendowane w sytuacjach:

- posiadania większej liczby studentów uprawnionych do korzystania z transportu uniwersyteckiego;
- dużych odległości i częstych przejazdów pomiędzy poszczególnymi budynkami/kampusami;
- braku możliwości efektywnego skorzystania z oferty firm zewnętrznych.

Poza wyżej wymienionymi sytuacjami warto rozważyć współpracę z firmami zewnętrznymi świadczącymi specjalistyczne usługi transportowe. Dzięki temu koszty zapewnienia transportu będą z pewnością niższe. Minusem takiego rozwiązania jest jednak mniejsza elastyczność w dokonywaniu zmian godzin i miejsc przejazdów oraz konieczność prowadzenia postępowań przetargowych na wykonanie usług transportowych.

5.2. Cechy i oznaczenie pojazdu

Rozważając zakup własnych pojazdów warto określić minimum potrzeb w tym zakresie i warunki, jakie musi spełniać pojazd lub flota pojazdów. Po pierwsze – wielkość. Niezależnie od tego, czy planujemy zakup nowego, czy używanego pojazdu, musimy określić jego pożądaną wielkość. Ten czynnik ma ogromne znaczenie i wpływa nie tylko na aspekt finansowy w codziennej eksploatacji, ale także na jakość świadczonego wsparcia, czy możliwości logistyczne. Pojazdy możemy podzielić na dwie grupy:

- małe, o dopuszczalnej masie całkowitej do 3,5 t, mogące przewozić razem z kierowcą maksymalnie 9 osób;
- duże, których dopuszczalna masa całkowita przekracza 3,5 t a liczba przewożonych osób jest większa niż 9 razem z kierowcą.

W tabeli poniżej przedstawione zostały najważniejsze cechy każdej grupy pojazdów:

Tabela 1. Cechy dwóch grup pojazdów

Pojazd mały < 3,5 t	Pojazd duży > 3,5t
Niższa cena zakupu	Wyższa cena zakupu
Mniejsze zużycie paliwa	Większe zużycie paliwa
Mała ilość pasażerów siedzących na fotelach (max. 8 osób)	Możliwa duża ilość pasażerów siedzących na fotelach (od 9 wzwyż)
Mała ilość stanowisk dla pasażerów na wózkach (max 2-3 stanowiska)	Większa ilość stanowisk dla pasażerów na wózkach (nawet 5 stanowisk)
Terminy przeglądów i badań technicznych jak dla samochodów osobowych	Możliwe częstsze terminy przeglądów i badań technicznych (np. dla pojazdów o statusie „autobus” co 6 miesięcy).
Brak opłat za przejazdy drogami ekspresowymi	Konieczność rejestracji w systemie e- Toll i ponoszenia opłat za korzystanie z dróg ekspresowych.

Po drugie – wyposażenie. Oprócz standardowego wyposażenia wspólnego dla wszystkich pojazdów przewożących pasażerów, samochód przeznaczony do transportu osób ze specjalnymi potrzebami powinien posiadać:

- miejsca przeznaczone do mocowania jednego lub więcej wózków;
- płaską podłogę z obniżonymi nadkolami i wykładziną antypoślizgową;
- uchwyty i poręcze dla pasażerów;
- odpowiednią wysokość części pasażerskiej;
- windę elektryczną lub rampę;
- dodatkowy stopień przy wejściu do pojazdu;
- oświetlenie punktowe dla każdego pasażera (również w miejscach mocowania wózków).

Ilość miejsc dla osób na wózkach uzależniona jest przede wszystkim od wielkości pojazdu, wpływ na nią ma również sama wielkość wózków oraz sposób ich mocowania. Należy zaznaczyć, że coraz większa grupa osób z niepełnosprawnością ruchową korzysta z wózków elektrycznych, które charakteryzują się dużym ciężarem i mogą mieć duże rozmiary. Każde stanowisko na wózek musi być także wyposażone w pas bezpieczeństwa dla pasażera na wózku. Płaska podłoga z obniżonymi nadkolami pozwala na lepsze zagospodarowanie przestrzeni pasażerskiej pojazdu, natomiast wykładzina antypoślizgowa jest konieczna do zapewnienia bezpieczeństwa pasażerów i obsługi samochodu. Uchwyty i poręcze powinny znajdować się przy wejściach do pojazdu, najlepiej by były one w kolorze żółtym i wykonane z materiałów pozwalających na łatwe utrzymanie w czystości i dezynfekcję. Rekomendowana wysokość przestrzeni pasażerskiej powinna wynosić min. 185 cm. Taka wartość pozwoli na swobodne przemieszczanie się wewnątrz pojazdu większości osób bez konieczności pochylania się. Wyposażenie pojazdu do przewozu osób z niepełnosprawnościami w windę elektryczną lub rampę najazdową jest obowiązkowe. Zarówno winda, jak i rampa mogą być zamontowane z boku lub z tyłu pojazdu. W tym ostatnim przypadku urządzenia mogą być umiejscowione na zewnątrz lub wewnątrz samochodu. Zdecydowanie najlepszym rozwiązaniem jest zamontowanie windy lub rampy z tyłu i wewnątrz pojazdu. Dzięki temu urządzenie nie brudzi się i nie ulega częstym awariom ze względu na wystawienie go na zmienne warunki atmosferyczne.

Rampa najazdowa

- zamontowana z tyłu i przewożona wewnątrz pojazdu;
- składana;
- szerokość min. 82 cm, nośność min 300 kg;
- platforma w formie kratownicy wykonana z nierdzewnego metalu;
- nachylenie rampy wysuniętej lub rozłożonej na ziemi nie może przekraczać 36% - zgodnie z regulaminem EKG ONZ Nr 107 w zakresie wymagań dla pochylni do wprowadzania wózków do pojazdu.

Winda

- zasilana prądem z akumulatora pojazdu;
- zamontowana z tyłu i przewożona wewnątrz pojazdu;
- składana;
- długość min. 135 cm, szerokość min. 82 cm, nośność min. 350 kg;
- platforma w formie kratownicy metalowa, nierdzewna;
- wyposażona w składane automatycznie dwie poręcze bezpieczeństwa umożliwiające przytrzymanie się podczas wsiadania, jazdy i wysiadania.

Zamontowana w pojeździe winda musi być zgłoszona do ewidencji prowadzonej przez Urząd Dozoru Technicznego oraz przechodzić regularne przeglądy i badania techniczne. Ważność tych badań jest dodatkowo sprawdzana podczas badań technicznych samego pojazdu.

Przy bocznych drzwiach pojazdu może być zainstalowany dodatkowy stopień. Najczęściej jest on montowany przy drzwiach przesuwnych i działa na tej zasadzie, że w momencie otwierania drzwi spod podwozia wysuwa się stopień ułatwiający wejście do pojazdu. Natomiast po zamknięciu drzwi, stopień chowa się pod podłogę pojazdu. Jest to duże ułatwienie dla osób z ograniczoną ruchomością. Dzięki dodatkowemu stopniowi nie muszą one podnosić wysoko nogi, aby wejść do pojazdu.

Oświetlenie punktowe dla każdego pasażera pozwala każdej osobie na decydowanie, czy podczas podróży chce lub potrzebuje korzystać z dodatkowego oświetlenia (np. osoby słabowidzące), czy też nie potrzebuje takiego udogodnienia. Ważne jest, aby

źródła światła były umieszczone w pojeździe w miejscach gwarantujących skorzystanie z nich zarówno przez osoby siedzące na fotelach pasażerskich, jak i przez osoby na wózkach.

Pojazd służący do przewozu osób z niepełnosprawnościami powinien na stałe być wyposażony w oznaczenia (piktogramy) informujące o jego przeznaczeniu. Warto zatem odpowiednie naklejki umieścić z przodu i z tyłu pojazdu.

Decydując się na kupno własnego pojazdu, jak i korzystając z usług transportowych firm zewnętrznych, konieczne należy zwrócić uwagę, czy pojazd posiada homologację na określoną liczbę stanowisk dla osób na wózkach oraz czy dane stanowisko – a więc sposób ustawienia wózka i umocowania go w pojeździe np. pasami do podłoża również odpowiada normom homologacyjnym.

Zdjęcie 4. Wyposażenie pojazdu do przewozu osób z niepełnosprawnościami w rampę najazdową.

Zdjęcie 5. Wyposażenie pojazdu do przewozu osób z niepełnosprawnościami w windę elektryczną (widok z wnętrza pojazdu przy złożonym podnośniku).

Zdjęcie 6. Wyposażenie pojazdu do przewozu osób z niepełnosprawnościami w windę elektryczną (widok po rozłożeniu podnośnika).

Zdjęcie 7. Busey UW do przewozu osób z niepełnosprawnościami.

Zdjęcie 8. Dodatkowy stopień przy drzwiach bocznych pojazdu.

5.3. Karta parkingowa

Instytucje zajmujące się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnościami mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się mogą ubiegać się o wydanie karty parkingowej. Karta parkingowa dla placówki wydawana jest na okres 3 lat.

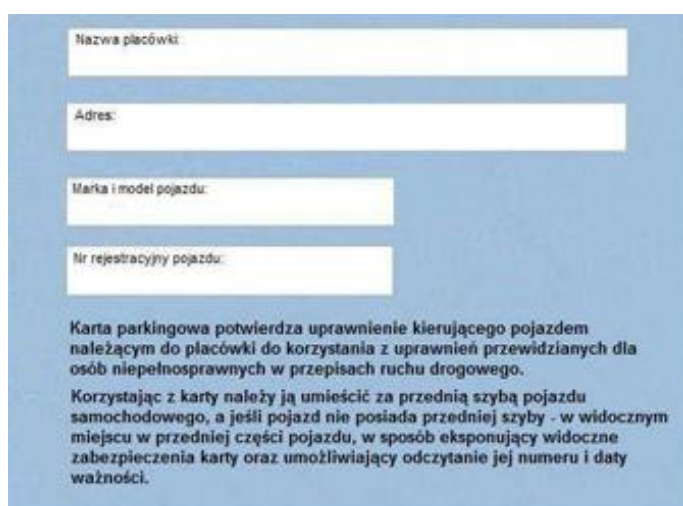
Wniosek do powiatowego lub miejskiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności składa osoba upoważniona do reprezentowania instytucji, dołączając do wniosku:

1. dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej (21 zł);
2. oświadczenie o posiadaniu upoważnienia do reprezentowania placówki;
3. oświadczenie o prowadzeniu przez placówkę działalności w zakresie opieki, rehabilitacji lub edukacji osób z niepełnosprawnościami mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się i uprawnieniu do uzyskania karty parkingowej;
4. do wglądu – dowód rejestracyjny pojazdu.

Osoba upoważniona do reprezentowania placówki odbiera kartę parkingową osobiście, a następnie umieszcza za szybą w przedniej części samochodu, stroną z numerem oraz datą ważności do góry.

Zdjęcie 9. Karta parkingowa dla placówki – awers.

Zdjęcie 10. Karta parkingowa dla placówki – rewers.

Rysunek 2. Znaki poziome i pionowe stosowane do oznaczania miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami.

Oto ulgi i uprawnienia z tytułu posiadania karty parkingowej

1. Karta obowiązuje na terenie naszego kraju oraz w krajach Unii Europejskiej. Kierowca pojazdu oznakowanego tą kartą może parkować pojazd na miejscach parkingowych oznakowanych poziomym znakiem P-20 (potocznie zwanym kopertą), pomalowanym na niebiesko z naniesionym białym znakiem P - 24 (symbol osoby z niepełnosprawnością). Dodatkowo przy znakach poziomych umieszczone są znaki pionowe: znak D-18a oraz tabliczka T-29.
2. W wielu miejscowościach w strefach płatnego parkowania postój na tzw. niebieskich kopertach jest bezpłatny.
3. Karta parkingowa uprawnia do niestosowania się do poniższych znaków drogowych:
 - B-1 – „zakaz ruchu w obu kierunkach”
 - B-3 – „zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych”
 - B-3a – „zakaz wjazdu autobusów”
 - B-4 – „zakaz wjazdu motocykli”
 - B-10 – „zakaz wjazdu motorowerów”
 - B-35 – „zakaz postoju”
 - B-37 – „zakaz postoju w dni nieparzyste”
 - B-38 – „zakaz postoju w dni parzyste”
 - B-39 – „strefa ograniczonego postoju”.
4. Wiele miast w Polsce wprowadziło również przepisy umożliwiające pojazdom z kartą parkingową przejazd buspasami.

6.

MODEL ORGANIZACJI ZAJĘĆ SPORTOWYCH DOSTOSOWANYCH DO POTRZEB STUDENTÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Aktywność sportowa jest bardzo ważnym obszarem funkcjonowania każdego człowieka, służącym rekreacji i wspierającym dobrostan fizyczny. W związku z tym istotne jest, aby w ofercie akademickiej można było znaleźć formę aktywności sportowej, która będzie efektywnie realizować te funkcje i otwierać możliwości rekreacji i poprawiania własnej kondycji.

Zajęcia sportowe na uczelni mają za zadanie prezentować różne rodzaje aktywności i zapraszać do samodzielnych poszukiwań najlepszych dyscyplin. Oferta powinna dostarczać jak najwięcej możliwości różnych form aktywności, uniwersalnie uwzględniając różnego rodzaju potrzeby, w tym poziom przygotowania kondycyjnego uczestników. Większość studentów dokonując wyboru zajęć sportowych, kieruje się zainteresowaniem dyscypliną, uwzględnia też plan swoich pozostałych aktywności akademickich.

Uniwersytet Warszawski powierzył organizację zajęć sportowych odrębnej jednostce - Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, która w cyklach semestralnych zaprasza studentów do korzystania z bogatej oferty zajęć. Zajęcia adresowane do tak dużej społeczności wymagają uwzględnienia szczególnych potrzeb uczestników. Ważne jest zarówno uniwersalne zaprojektowanie całej oferty ze świadomością potrzeb wynikających z poszczególnych rodzajów niepełnosprawności, jak i stworzenie puli zajęć dedykowanych dla osób ze złożonymi niepełnosprawnościami. Oferta zajęć dedykowanych stanowi jedynie uzupełnienie zajęć standardowych.

Dedykowane zajęcia sportowe przygotowane są z myślą o osobach z niepełnosprawnościami, które lepiej odnajdują się w małych grupach lub na indywidualnych zajęciach. Prowadzą je przeszkoleni przez BON pracownicy SWFiS.

W ramach tej oferty zarówno program, jak i sposób prowadzenia zajęć jest dostosowany do potrzeb studentów w spektrum autyzmu (jasne i precyzyjne przekazywanie instrukcji), czy osób z niepełnosprawnością słuchu (tłumacz PJM). Zajęcia są zaplanowane w dostępnej przestrzeni sportowej, by studenci poruszający się na wózku lub z innymi trudnościami również mogli korzystać z oferty.

Podczas zajęć dedykowanych należy indywidualnie rozpoznać, omówić i przygotować sposób prowadzenia zajęć w tym narzędzi komunikacji w odpowiedzi na szczególne potrzeby uczestnika. W procesie rejestracji i organizacji tego typu zajęć sportowych istotne jest uwzględnienie zasad dostępności i bezpieczeństwa.

W toku realizacji pilotażu została wypracowana następująca procedura organizacji zajęć dedykowanych studentom ze złożoną sytuacją zdrowotną:

1. Ustalenie ram organizacyjnych, etap przygotowawczy:
 - a) opracowanie sylabusów zajęć w porozumieniu ze Studium Wychowania Fizycznego i Sportu;
 - b) ustalenie grafiku zajęć dedykowanych w porozumieniu ze Studium Wychowania Fizycznego i Sportu;
 - c) przeprowadzenie rejestracji i zebranie ofert od studentów w oparciu o elektroniczny formularz zapisu udostępniany na stronie BON;
 - d) dostosowanie zajęć do potrzeb osób, które dokonały rejestracji, w szczególności zaplanowanie przejazdów do miejsca odbywania się zajęć, zaplanowanie pracy asystentów wspierających, przeprowadzenie zajęć orientacji przestrzennej w zakresie poruszania się po przestrzeni sportowej, ustalenia dotyczące sposobu prowadzenia zajęć z prowadzącymi;
2. Uruchomienie zajęć, etap realizacyjny:
 - a) potwierdzenie przyjęcia do grup zajęciowych wraz z zapewnieniem potrzebnego wsparcia;
 - b) monitoring potrzeb, które mogą zostać rozpoznane dopiero na etapie realizacji. Stałe poszukiwanie rozwiązań i czuwanie nad jakością i efektywnością realizacji założonych celów.

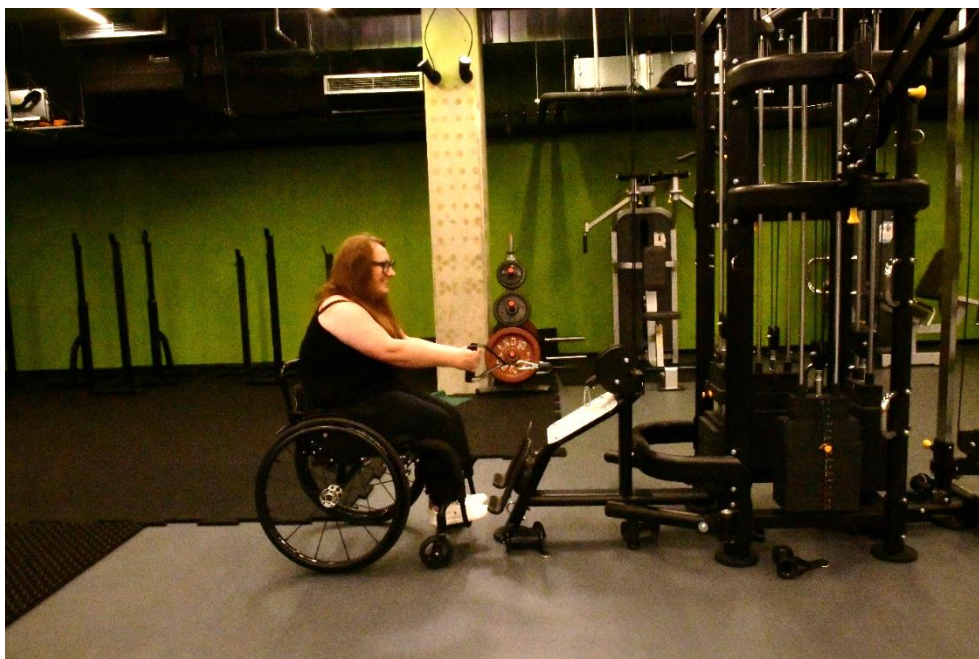
W odpowiedzi na szczególne potrzeby, a także na złożoność sytuacji zdrowotnej tworzone są indywidualne plany treningowe z uwzględnieniem potencjału uczestników,

a także przeciwwskazań do niektórych form aktywności fizycznej. W ramach dedykowanej oferty studenci korzystają z różnych form aktywności fizycznej. Tabela poniżej przedstawia listę dostępnych form zajęć.

Tabela 2. Przykładowy rozkład zajęć sportowych na UW (semestr letni 2022/2023)

Rodzaj zajęć
Elementy pływania
Elementy siłowni
Elementy aqua body shape
Elementy korektywy
Elementy zdrowego kręgosłupa
Elementy zajęć funkcjonalnych na siłowni

Realizacja zajęć przynosi satysfakcję zarówno studentom, jak i trenerom prowadzącym. Kolejne tury rejestracji na zajęcia dedykowane cieszą się coraz większym zainteresowaniem uczestników, a wraz z tym rośnie także motywacja studentów do poprawiania swoich osiągnięć sportowych.

Zdjęcie 11. Siłownia UW dostępna dla osób z niepełnosprawnościami.

Zdjęcie 12. Studenci UW podczas zajęć dedykowanych na siłowni.

Zdjęcie 13. Dedykowane zajęcia sportowe na UW dla osób z niepełnosprawnościami.

PODSUMOWANIE

Wsparcie studentów z niepełnosprawnościami w ramach wypracowanego na Uniwersytecie Warszawskim zintegrowanego modelu przebiega wielokierunkowo. BON stara się dostosowywać rodzaj działań zarówno w odniesieniu do zewnętrznych okoliczności (np. pandemia), jak i zgłoszonych potrzeb studentów z różnymi schorzeniami, chorobami przewlekłymi, tymczasowymi trudnościami zdrowotnymi.

W ramach projektu "Uniwersytet dla Wszystkich - Level up" został podjęty temat upowszechnienia druku 3D dla wspierania edukacji osób z niepełnosprawnością wzroku. Opracowano szereg konkretnych rozwiązań, które zostały opublikowane w serwisie www.cewis.uw.edu.pl. Projekty są dostępne bezpłatnie, do pobrania i wydruku. Technologię druku 3D z powodzeniem stosuje się w BON do opracowywania pomocy dydaktycznych wspierających studentów z niepełnosprawnościami wzroku. W ramach projektu "Uniwersytet dla Wszystkich - Level up" powstały i będą kontynuowane również inne działania:

- udostępnienie zajęć sportowych dla osób z niepełnosprawnościami, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb studentów wynikających ze stanu zdrowia, we współpracy ze Studium Wychowania Fizycznego i Sportu
- system wsparcia tutorskiego dla studentów w spektrum autyzmu,
- opracowanie podręczników dla specjalistów, nauczycieli akademickich i osób zarządzających w edukacji wyższej: „Uczelnia dostępna dla studentów ze spektrum autyzmu”, „Uczelnia przyjazna studentom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu” oraz „Główne założenia modelu wsparcia studentów z niepełnosprawnościami na Uniwersytecie Warszawskim”.

Uniwersytet Warszawski stara się nieustannie rozwijać swoją ofertę, wychodząc naprzeciw pojawiającym się nowym potrzebom wśród społeczności akademickiej. Pracownicy Uczelni stale podnoszą swoją wiedzę i kompetencje w zakresie świadomości niepełnosprawności oraz różnorodnych potrzeb edukacyjnych, uniwersalnego projektowania zajęć, technologii wspierających proces studiowania, dostępności cyfrowej i architektonicznej. I choć na przestrzeni ostatnich dwóch dekad dostępność uczelni

znacząco się poprawiła, należy podkreślić, że jest to obszar, który wymaga ciągłej pracy, której celem jest m.in. poszanowanie różnorodności potrzeb oraz podmiotowości osób z niepełnosprawnościami podejmujących studia.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. Formularz dla lekarza psychiatrii

Informacje w formularzu stanowią podstawę w staraniach o wsparcie akademickie za pośrednictwem Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UW.

W wyniku przeprowadzonego badania lekarskiego stwierdzono, że:

Pan(i)

(imię i nazwisko)

PESEL:

Funkcjonowanie poznawcze:

- wydłużony czas reakcji
- zwiększona podatność na dystrakcję (w jakich warunkach szczególnie?)
- problemy z wykonywaniem zadań równoczesnych (zwł. słuchanie i notowanie)
- problemy z pamięcią w zakresie kodowania informacji (czy znane są czynniki środowiskowe nasilające lub łagodzące je?)
- problemy z odtwarzaniem informacji (jakie czynniki nasilające/łagodzące?)
- nadwrażliwość lub zmniejszona wrażliwość na określone bodźce
- problemy ze strukturyzacją informacji
- podejmowanie decyzji

Funkcjonowanie emocjonalne:

- zwiększona reaktywność na stres (w odpowiedzi na jakie czynniki szczególnie?)
- nasilony lęk związany z opuszczaniem domu, przebywaniem w tłumie np. w środkach transportu, przebywaniem w nowych miejscach, itp.
- nasilony lęk w sytuacjach wymagających ekspozycji na tle grupy
- nasilony lęk w sytuacjach związanych z oceną
- nasilone unikanie sytuacji obciążających emocjonalnie
- obniżony nastrój, poczucie winy, bezwartościowości, braku kontroli itp. Skutkujące wycofaniem z realizacji zadań

Funkcjonowanie społeczne i komunikacyjne:

- trudności w zakresie zawierania znajomości i korzystania ze wsparcia grupy odniesienia oraz kadry
- trudności w rozumieniu społecznego kontekstu komunikacji

Załącznik 2. Opinia BON w sprawie indywidualnej organizacji studiów.

BON /Warszawa, dnia20..... r.

Pani

Prodzikan ds. studenckich

Wydział UW

Opinia do wniosku studenta

Informacje w formularzu stanowią podstawę w staraniach o wsparcie akademickie w postaci indywidualnej organizacji studiów w roku akademickim 2022-2023, za pośrednictwem Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UW.

Imię i nazwisko:

Nr albumu:

W wyniku przeprowadzonych konsultacji i analizie dokumentacji medycznej stwierdzono, że u ww. osoby występują następujące trudności akademickie:

- spowolnienie psychoruchowe
- znacząco nasiloną męczliwość
- zwiększona podatność na dystrakcję
- problemy z wykonywaniem zadań równoczesnych (zwł. słuchanie i notowanie)
- problemy z pamięcią, problemy z kodowaniem i odtwarzaniem informacji
- problemy z organizacją pracy i nauki, strukturyzacją i priorytetyzacją zadań
- trudności z pracą z tekstem (wydłużony czas analizy tekstu)
- problemy z selektywnością uwagi
- problemy w zakresie przedłużonej koncentracji uwagi
- trudności wzrokowe
- trudności ruchowe – problemy w poruszaniu się
- trudności ruchowe – problemy z pisaniem (motoryka mała)
- niepełnosprawność słuchowa
- czasowe nawracające pogarszanie się ogólnej kondycji zdrowotnej
- trudności z prezentowaniem wiedzy na forum grupy
- trudności w rozumieniu społecznego kontekstu komunikacji
- trudność we wchodzeniu w nowy system organizacyjny, nowy system znaczeń
- problemy komunikacyjne
- przewlekłe problemy bólowe

- nieobecności na zajęciach wynikające z nasilenia objawów choroby przewlekłej i/lub z powodu incydentalnych zmian sytuacji zdrowotnej
- nasilone ograniczenia wynikające z okresowej intensyfikacji bądź konieczności wdrożenia zmian w procesie leczenia
- okresowa konieczność intensywnej rehabilitacji
- ograniczenia wynikające z zaleceń medycznych okresu rekonwalescencji po przebytej chorobie/urazie
- inne:

Wsparcie akademickie:

- zwiększenie limitu dopuszczalnych nieobecności (do poziomu, który nie będzie stanowił przeszkody dla rozliczenia kluczowych elementów kursu)
- nagrywanie zajęć na użytek osobisty
- udostępnianie listy lektur i materiałów na zajęcia z wyprzedzeniem umożliwiającym przygotowanie adaptacji
- adaptacja materiałów dydaktycznych do następującej formy
- dzielenie prac/zadań na mniejsze części
- możliwość indywidualnego ustalania z prowadzącymi terminów zaliczeń, egzaminów i oddania prac
- wydłużenie okresu rozliczenia zobowiązań semestru
- zamiana wystąpień na forum grupy inną formą aktywności akademickiej, lub możliwość prezentacji indywidualnej, po uzgodnieniu z prowadzącym
- wsparcie asystenta notującego
- wsparcie tłumacza PJM
- dodatkowe godziny lektoratu z j. obcego w formie dostosowanej do potrzeb wynikających z niepełnosprawności
- inne

Adaptacje egzaminów:

- wydłużenie czasu pisania egzaminów
- adaptacja arkusza egzaminacyjnego
- użycie na egzaminie specjalistycznego sprzętu przenośnego
- dostosowanie egzaminu ustnego poprzez możliwość otrzymania pytań w postaci pisemnej i umożliwienia wynotowania kluczowych elementów wypowiedzi przed przystąpieniem do prezentowania wiedzy
- możliwość przystąpienia do egzaminu ustnego bez pozostałych uczestników grupy/indywidualnie
- przeniesienie pierwszych terminów egzaminów na czas sesji poprawkowej
- zmiana formy egzaminu z ustnej na pisemną (o ile charakter zajęć na to pozwala, a zmiana formy nie spowoduje obniżenia lub zmiany wymagań merytorycznych danego kursu)
- inne

Rekomendacja BON UW:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
Podpis kierownika BON

Do wiadomości:

.....

Załącznik nr 3. Wzór Kwestionariusza do oceny trudności i potrzeb w kontekście IOS oraz mentoringu

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Wydatek współfinansowany w projekcie ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Projekt „Uniwersytet dla wszystkich – level up” realizowany w oparciu o umowę nr POWR.03.05.00-00-A067/19-00 zawartą pomiędzy Uniwersytetem Warszawskim a Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

Kwestionariusz do oceny trudności i potrzeb w kontekście IOS oraz mentoringu

Imię i nazwisko:.....

Rok i kierunek studiów:

Termin pierwszej konsultacji:

Powód zgłoszenia:.....

.....

.....

Dotychczasowe wsparcie ze strony BON:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Diagnozy i opinie:

.....

.....

.....

Dotychczasowe wsparcie psychologiczne:.....

.....

.....

.....

.....

ORGANIZACJA DZIAŁAŃ, CZASU I NAUKI	
Korzystanie z systemu USOS; logowanie na przedmioty (USOS, ul, Kampus itp.); świadomość, gdzie można załatwić różne sprawy (np. stypendia, zmiany w podpięciach itp.)	
Poziom organizacji działań własnych (pilnowanie terminów logowań, regularne uczęszczanie na zajęcia, umiejętność rozkładania nauki i prac zaliczeniowych w czasie itp.)	
Strategie radzenia sobie z powstałymi trudnościami	
KONTAKTY INERPERSONALNE	
Umiejętności społeczne (nawiązywanie kontaktu i jego podtrzymywanie, rozpoznawanie emocji innych osób, rozumienie gestów i mimiki, rozumienie kontekstu wypowiedzi itp.)	
Kontakt z rówieśnikami (w tym umiejętność wypowiedzania na forum grupy, umiejętność pracy w zespole itp.)	
Kontakt z wykładowcami i pracownikami administracyjnymi	
Preferowany kontakt (np. bezpośredni, telefoniczny, mailowy)	

FUNKCJONOWANIE POZNAWCZE	
Koncentracja uwagi (czas skupienia uwagi na zadaniu; umiejętność ignorowania bodźców zewnętrznych)	
Uczenie się i pamięć (zapamiętywanie poleceń i zadań; preferowane techniki/strategie uczenia się i zapamiętywania)	
Rozumienie poleceń ustnych i pisemnych (poziom złożoności poleceń, precyzyjność i szczegółowość)	
ZMYSŁY	
Nadwrażliwość zmysłowa (np. na dźwięki, zapachy, światło itp.)	
INDYWIDUALNA ORGANIZACJA STUDIÓW ORAZ MENTORING	
Potrzeba wydłużenia czasu na egzaminach	
Potrzeba zwiększenia limitu nieobecności	
Potrzeba dostosowania egzaminów (np. preferowana forma ustna / pisemna / pisemna testowa itp.)	
Mentoring (w tym określenie preferowanej formy i częstotliwości spotkań; próba wyłonienia osoby, która mogłaby sprawdzić się w roli mentora)	

„Na w-f z oferty BONu zgłosiłam się, ponieważ zależało mi na odbudowaniu kondycji fizycznej sprzed pandemii (niestety społeczna izolacja sprawiła, że doświadczyłam znacznego regresu mojej sprawności i mobilności). Nie miałam żadnych szczególnych oczekiwań, zależało mi na zrobieniu chociaż małego kroku do polepszenia swojego zdrowia fizycznego. Byłam nawet przekonana, że ja nie lubię sportu i że jest to jedna z cech filozofów, którzy wolą wyzwania intelektualne. Myliłam się jednak. Moje treningi pomogły mi zrozumieć, że nie wiedziałam, czym jest sport, jak wyglądają zajęcia na siłowni, i że bardzo przyjemnie jest męczyć się w inny sposób, niż codziennym poruszaniem po mieście na wózku inwalidzkim, przywożeniem książek z BUWu, czy noszeniem zakupów...”

Kasia, studentka

„Jako że jestem czterokończynowo porażony po urazie rdzenia kręgowego nie mogę sam wykonywać notatek ani obsługiwać komputera, w związku z tym asystentura z BON umożliwia mi praktycznie naukę. Dzięki temu że asystent notujący jest ze mną na każdym wykładzie i na wszystkich zajęciach, wysyła mi te notatki przygotowane w formie elektronicznej, mogę się bez problemu z nich uczyć”.

Przemysław, student

„Nie wyobrażam sobie docierania na wydział na własną rękę. Dzięki transportowi uniwersyteckiemu nie martwię się o to, czy dotrę na zajęcia bez spóźnień. Kierowcy zawsze oferują pomoc z życzliwością i serdecznym uśmiechem. Jazda jest zawsze bardzo komfortowa. Na pewno transport uniwersytecki bardzo ułatwia mi naukę. Bez tego transportu myślę, że moja nauka byłaby dość okrojona i nie mógłbym w pełni wykorzystać swojego potencjału”.

Wojciech, student